Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дензз ◆ ШИНАРА, 18 июль, 1972 шу. ◆ № 86 (5192). Мах 2 кап.

СССР ЮБИЛЕЙНА ДАХА ДОАГГІАЧА ТАЙПАРА НАКЪАГІОРГДА ВАЙ!

«ЭЛЕКТРОПРИБОР» ЗАВОДА КОЛЛЕКТИВО НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ПРОМЫШЛЕННОСТА БЕРРИГАЧА БОЛХЛОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Деза нохкъостий! Оаха, «Электроприбор» завода болхлоша, инженераша, техникаша, гІуллакхерча нахa, массана раьза а волаш хьалоьца СССР хьаьль 50 шу дизара яха йоаггІача тайпара накъалхар духьа социалистически яхь йоланьча мехка хьалхалаттача коллективай патриотически инициатива, хІаьта из деза ди лакхача производствении хьоьхаманца белгалденнха тха кийча а да.

Цу берригача халкъа болама накъе дахьа а лоацам, тха завода болхлоши специалистоший хьалхарча ах шера чІоагІа лакхдаьд хьокхамаш. Продукцена реализаци яра план 100,7 процент кхоачашьйй, планагІчул 0,3 процент лакхьенай къахьегама аьсарле, хІаьта дІадахача шера цу ханаца нийсйича — 12 процент.

Цхьабакъда, тха хІанз а я пайда эцаза йоа чулькра резерваш. Цудухьа болхлоша, ИТР-аша, гІуллакхерча наха, шоай тероаш мелла а хьена, хьалхагІа тІалийца хиннача декхарашка цІехьа ехе хьана а хьена, шоашта укх тайпара кхы тІа а декхараш тІаьц СССР хьаль 50 шу дизарен Нохч-ГІалгІайчен автономе 50 шу дизарен сийна:

продукцена реализаци яра объема 1972 шера план 26 декабре — хьалхагІа тІалийца хиннача декхарах ши ди хьалха кхоачашьйе а плана совгІа 120 эзар сом мехьа продукци яла а;

къахьегама аьсарле планагІчул 0,3 процент лакхаьд;

керда техника юкъейоалларел къахьегам Іилман лара тІа вІаштІехьдоаккхарел чотах шера условни 200 эзар сом кхайд;

материалаш кхоачаре чура резервех пайда эцарах чотах сувенирни хьисапа кийчдеш 12 эзар сом мехьа культурно-бытовой гІуллакхашта дарж хІа тоаяраш кхы тІа а долаш, цу дахьа Нохч-ГІалгІайчен юбилей тІакхачале — 30 ноябре — 10 эзар сом мехьа;

завода механика производствено эстетика юкъейоаккхаьлар кхы тІа а гІулакхаш чакхдаккха, шу чакхдаккхаьвхьа коллектива хІара чакхера 50 сахьатал кІезагагІа боацаш гІуллакхаш маттога тоаечаш болх бейта;

хьуанем цхьаьтарра чуэа белабенначо юкъагІа № 2 йолча бальцаданийгІшурий сахьаьд вІашхи нохкъостал де.

Тха коллективо чІоагІа раьза хиеша тІа а ийцад, дег тІара иъойен а бу «Советски Социалистически Республикай Союз хьаль 50 шу дизара сийна лелаьча Берриг-союзни социалистически яхь итогаш яра лерадна хьакъаьхьен цу кхьа кетбьнкерашта помщенаш яра гІуллакхий хьакъахьон» КПСС Центральни Комитете, СССР Лакхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-е баь сийца.

Тха массава раьза а волаш юкъаеда КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиуме, ССР Союза Министрий Совета, ВЦСПС Юбилейни Сийлен знак лакхар духьа лелттабеча къовсамо.

ДенназгІдола социалистически декхараш тхоашта тІа а эцаш, оаха республика промышленности транспортан предприятей берригa болхлой, инженерно-технически болхлой, гІуллакхерча нах тІакхьех СССР хьаьль Нохч-ГІалгІай АССР автономен ах бІаь шу дизарен даха доаггІача тайпара накъадахар, пятилетка шоллагІча шера план толама кхоачашьйар духьа, ССР Союз хьаль 50 шу дизар белгалдоаккхаш цуахийца Юбилейни Сийлахь знак хьийта бекъе лакхара тІехьара болаш шоаца бовзийтийра.

Хьалхьа, дика продукци тІа-тІа дукагІа яраццаргІолаш, из хьакъега дІабоду мах лакхбергболаш, къахьегама аьсарле лакхъергІдолаш дукьхьа дукагІа дІа-кхе кхуэкаргдолаш бола болх. Вай дукхьаза Даьхе кердаче производствени толамашца гІалъегаргьа вай!

Кхайкарал дийца а дийца, массава раьза а волаш тІаийцад «Электроприбор» завода болхлой, ИТР-ий, гІуллакхерча наьха цехови собранешка.

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС СИХЪЯРА

МЕХКДАЬТТА ПРОМЫШЛЕННОСТА КЪИЛБАСЕ ДА-КАВКАЗСКИ ІИЛМА-ТОХКАМЕН ПРОЕКТНИ ИНСТИТУТА КОЛЛЕКТИВО РЕСПУБЛИКА ІИЛМА-ТОХКАМЕН ПРОЕКТНО-КОНСТРУКТОРСКИ ОРГАНИЗАЦЕЙ БЕРРИГАЧА БОЛХЛОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ.

Деза нохкъостий! Коммунистически парте кулгалдеш дола берриге советски халкъ вай мехка лахарча исторически событие — ССР Союз хьаль 50 шу дизара кийча ва да. Массе метте шоррашаьш латт цу цІейна сийлена накъабехар духьа, пятилетка план тІехкхоачашъяр духьа лелаш социалистически яхь.

Вай Даьхен халкъа беххам миз белаш сийлагІа, цуй производительни низам догІадоаладерга, КПСС XXIV съезда решенешка белгал ма даьккхар, технически прогресс сихъяраш, Іилманан техникан кердагІдоаккхараш, хьалхалатта опыт сихагІа производствено юкъеяккхьерах тийша да. Цудухьа актуальни проблемаш чакхъяхара, халкъа беххама хьашагІа кхоачашъя дара тІадераздаь хила деза вай институте.

Из дола хІама теркал а деш, московски ленинградски патриотически почин хьал а лоацаш, мехкдаьтта промышленноста Къилбаседа-Кавказски Іилма-техникан проектни институтa коллектива, Дай-мехка пайда дувнагІа бе дагахь, дезача ден сийна декххагІдола социалистически декхараш тІаьц шийна:

институте Іилманца кийчдераш производствено юкъехьадо чотах 1972 шера дІадахкийтача хІара самах кха хьехур ит сомал кІезигагІа доаццал хилийта;

[illegible] юкъейоахьачул тІехьагІа Іилма-технике темаш чакхьлоаргаш лаьрхІе;

проектно-конструкторски белхий эффективность лакхъе. Берриге проекташ кхы кха тоаболгІенеш зеканцна дІателе;

института территори тІа еррига производствени помещенеш тІехдена лардеш оттае а из лелахача эстетически безам нилле а. Цу гІуллакхе коллектива хІара член шу чакхдаккхьа субботникашки воскресникашкe 20—25 сахьата болх бе.

Яхь итогаш оча хила Іилма-техникан проектни организаций гІуллакхий мах бара критерий хила еза цу делкача хІамах.

ДеннхагІдола декхараш тІаьцаш, берригача Іилмахошка, конструкторашка, проектировщикашка, инженерашка, болхлошка, республикерча Іилма-техникан проектно-конструкторски организаций берригача болхлошка кхайкхе тхо Советски Социалистически Республикай Союз хьаьль Нохч-ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара беза доаггІача тайпара накъаьбехар духьа шорра социалистически яхь йоалларе, СССР хьаьль 50 шу дизар белгалденнхана арахийца, КПСС ЦК-а, СССР Лаккхехьарча Совета Президиуме, СССР Министрий Совета ВЦСПС-а чІоагІаь Юбилейни Сийлахь знак лакхар духьа шорра къовсам лелттабора уж тІа а хьахаш.

Іилма-технически прогресс сихъяра тІехьа! Производствена Іилма творчески деттагІал чІоагІдара тІехьа!

ССР Союз хьаль ах бІаь шу дизара юбилейни даха доаггІача тайпара накъадехара тІехьа!

Кхайкарал массава раьза а волаш тІаийцад СевКавНИПИнефть болхлой коллектива митинге.

ДЕРРИГАНЕНА ХЬАЛХХЕ А УЙЛА ЯЬЙ

Денна дукха декхараш кхоачашде деза парторганизаце секретара, шийй коллектива вахарна дуэаленна моллагІа гІуллакх баьхьа бехкетохкхаме ва из. Из деррига шийй теркаме лелаьдеча цун тахан этара доархІаьмегІадар хьажерже а из чакхдаьккхара коммунистий дьинар оарцагІлакх а ха деза. ХІаьта хІанз еррига партийни организацеш ши бутт ах бутт баьлча партийни комсомольски политкешара сете керда шу дика дІадоладара йоаcІаш йола кийчо еш йолча хена, из лоархІаме гІуллакх чІоагІа уйла тІадхийта леладе дезаш да, аьнна, хет тхона. Къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара болх вІаштІехьбоаккхарта хьежжа мара производственни декхараш толамца кхоачаде йиш хургйоацаргa хоаш да.

Парте районни комитето 1971—72 дешара шера итогаш яь йоалаше дІабоалабир кердача шера кийчо яра болх. Къаьстта чІоагІа теркам тІабахийта кийчо е лаьрхІаш оаха кердача шера экономически дешар вІаштІехьдаккхара. 1971 шера августе арабаьина «Къахьегамхой экономически дешар вІаштІехьдаккхара хьакъехьара» болча КПСС ЦК соцама дІадехар кхоачашдара укх шера цу дешара тхоай мехулла дукхагІа мах юкъоза гІортарга тхо. Из дара этара хьалха де дезар фуд аьнча, кхоачамболаш экономически школай кулгалхой хургбола нах хьакъоастабар, уж теоретически хІанз кийчбь бахар да. Цудухьа тха района юкхьаьцарча партийни организацей секретараш из болх цІенхаштта лелаш а уйла тІаяхийта беш а ба. Из гІуллакх вІаштІехьдаккхара оаха хьахержар колхозий, совхозий, промышленни предприятей специалистех йоакха опыта кхетам болх лелабара говзали яраш. ХІаьта дукхагІбола пропагандисташ парте членаши лакхара экономически образовании йолаши ба. Царех ба экономисташ: «Автуринский» совхозера ков. Салаев, Аргунски карьерера ков. Цыганков, СМУ-3 ков. Горентова Куйбышева цІерагІча колхозера ков. Сослаев, кхыбараш. Пропагандисташи болх хьалхагІа баь а, хІаьта хІанз шоашта хьалхашка оттадаь декхар керда хІама да ала йиш йолаш а бац уж.

Укх шера экономика дешаш Іомадеш хурга района промышленна предприятешка къахьегамхой 667 сег. юрта боахашера — 621 сег, хІаьта кулгалдеча юкъерча звенон болхлох — 564 сег. Цул совгІа юкхьаьцарча партийни организацешка уйла яь кулгалхой на, керттерча специалистаца из дешар вІаштІехьдоаккхаро а.

Экономически дешара хІара звенонарча ладувгІар-гоца эзийтеш яра моттигаш белгалъяьй, закхдей расписани оттаьй, школай кулгалхойца ладувгІарашца беседаш яьй.

Дукха даьх КПСС райкома пропагандистски кодраш методически кийчъара а. Цагна консультацеш ю, семинараш сыхна кеши чакхьхьай, районе а, республике а Іоачча опытах лаьма дукха пайдане къамаьлаш ду цар цига.

Парторганизацей секретараш теркe еш ба эшаш дола литература, дешара пособеш хьахаржара а, ІалашьяргаІ а. Цхьайолча партийни организацеша (шоаьр долчча завода, «Чечингушводстрой» АТК) экономически дешара эша литература ийцад, хІаьта ладувгІарий пропагандистий хьинарча гойтар пособеш сийсальархІад. Хьалхо санна хІанз а экономически дешара дика кийчо ен ба «Южный», «Автуринский», совхозашка, «Пищемаш» завода, ПМК-5 коллективашка.

Р. СУЛИМАНОВ, КПСС Шела районна политпросвещение кабинета заведующий.

СИХАГІА ДЕХКА ХИЙ

Іалаьмате дІайха ух деном, цудухьа лаьттанцара тІоадал сихха дІайоал. ХІаьта а, дукхача колхозашка совхозашка, мел тамаш йолаш из хета а, юкъа гІоах вегетационни, цу къакъе къажкІашта а, хий дехкалга. Республика бІарчча хьайначча 11 июль хьатІакхачале календарни планагІа хий дилла даьрхІа хинардш 108 эзар гектар гаргга дІайийна хІамаш яр, хІаьта хий дилларш 73 эзар гектарал а кІезигагІа я.

Фуд хинар? Саьгараша гІолаь хий кІезига уха хургда.

Мелиоративни техника болх на ниестерстиа даьксегІа, дукхача районашта кхьиеттел норма совгІа геттара дукха хий тед. Цхьабакъда, цун тоьад доаха паькъе юстара ух, къаьстта а Шела, Урус-Мартана, Суьжа болхашма.

Цудухьа тамаш а ма хий дилла хьатта Шела районе ши эзар, Урус-Мартана районе кха эзар, Суьженски районе воархІ эзар совгІа гектар лаьрхІа хинарчул кІезигагІа хилар.

Мелиоративни техника болх на беш хиний. Суьженски районе, масала, догІан хьисапе хий детта чу 61 установках дІалахача ит дийнахь болх беш 18 мара хиннац, насосни лаx станцех цхьаккха а хиннаш. Из кхета доалашехьа а, хий дехна хьожаоьргаш берригаш а 153 болх ло мара бац.

Республика бІарчча хьайначча догІан хьисапе хий деттача 554 машинах болх беш 207 мара, 164 насосни установкаш 43 мара хиннаш, 914 полиновальщих мара хиннаш болх беш.

10 июле кхаччанца дилла вегетационни хий:

Районаш	Календарни плана лаьрхІача хий %	Болх беш хий детта машинаш, насосни установкаш	Болх беш полинвальщикаш
Ачхой-Мартана	80	11	14
Грозненски	85	52	147
Гудермесски	84	7	105
МалгІобика	86	14	28
Надтеречни	87	30	132
Наьсарен	16	2	2
Наурски	69	40	111
Суьженски	59	16	163
Урус-Мартана	30	16	46
Шела	41	6	24
Шелковской	84	24	78
г. Грозный	80	17	77
Республике гІолла	69	250	914

КХАШКАРА БАЛХАШ ХАНАХ МА ТИЛИЙТА

Грозненски района «Грозненский молочный» совхозе ялат чуийна доаллашехьа ча хьагул а деш аргІах хьалдотт. ТІаккха шоллагІа ма культураши гурахьа дуй ха бола ялати дІадера оахалаш ду. Июле хьалхара кІира чакхдалалехьа 1400 гектар хула даьтта дьхадар совхоза, цох ду ихагІдар шоллагІча отделене а оахаш. Пхиъ трактор а лаьтта оахаш, 4,8 гектар мара ца эзача 9 гектар кхы а совгІа оах хІара механизатора. КІоарге а тІийхига а доацаш доаггІача боарамагІа ду оахам.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) трактористаш М. Амадов, М. Вахаев, Ш. Лачиев, Г. Нишаев.

Л. РУДСКЕ сурт.

Планал совгІа ялат дохкаргда паччахьалкхенга

Наьсаре ялат чуэцаш боахкабеннча дикъе хьалхле лелаш совхоз-техникума механизатораш. Комплексни ду уххаза балхаш. Комбайнаш дІаьхиначул тІехьагІа фермана юхе сихха дІа а ххухьаш аргІаш ду чах.

Хьинаре болх бу комбайнераша. Пхе комбайнаца чуэи кхашкара кІа. Цхьаи кІирагІа аданел совгІа дола кІа хьекхак аьрден бьинаб механизатораш.

Дийнахь ши норма йоаккх комбайнара Лаурбеков Іадараьмана. ЦІеха, дика оард цо ялат.

— Цуи комбайна тІехьа Іолийга клиеш гургІец шоана, — йоах совхоза директора Цокиев Мухтара.

Цунца социалистически яхье вьинача Канцигов Мусай хьокхамаш а лихха да. 100 совгІа гектар ялат аьрдал цо 8 дийнахь.

Цехаддаш паччахьалкхена ялат дІалуш латт яидархоша.

— ПланагІа доаглачул цаІ-ахи дукхагІа дІачулургда оаха ка бола ялат, — тешаву директора. — Ах ялат чуийца а доалалехьа плана кхоачашъе гарга да тхо.

Ялат чуийца дьанна кхаш чах аІен а дийя оах. ХІара дийнахь 6—7 гектар лаьтта оах опыт йолча трактористаша Хамхоев Іабас, Цечоев Мустафас, кхычар.

Кхо бІаь гектара тІа доакъара лаьрхІа шоллагІа хьажкІаш дІаюргъя совхоз-техникуме.

М. КАРАЕВ.

Болх цІенхаштта лелабе беза

Наурерча В. И. Ленина цІерагІча колхоза ялат дІанийду центральни хьатт йоккха я. Цига я фуна лаьрхІа а кхьдоаш а ялат лоаттадара дика йоккхий складаш, сахьата 20 тонн ялат цІенду механизировании установка, дукха кхыйола цкъара ялат цІейду вІа мика машинаш, ялат тІадоттеш тІера Іодоаккхеи транспортераш кхыйола техника. Цу берригача механизмагa болх байташ массеха электромонтер ва.

Комбайнаша аьрда ялат Іодолсадара асфальт билла дика моттигаш кийчъяьй. Долчча тайпара сьичи, мичча хана мел дукха хиларах декъа а тІаьда а ялат дІаэца, дІаоттаде йиш йолаш кийчъяь я Наурски района В. И. Ленина цІерагІча колхоза центральни хьатт.

Массанаьха электричество я. Дийнахь санна бийсан а ялат паччахьалкхенна дІатела торо хул.

Ховш ма хиларa, хаоттам касткаста хувцалу укх шера. КІезига новкъарло яц цо юрташкарча къахьегамхошта. ЧІоагІа догІа дийлхачул тІехьагІа хьатта кхьчар со тІоаддерах дІа-юха кегадаьдар нокагІа дола ялат. Хьатта Іонакъа даьхача харшашка догІан хиво Іолихьа дукха хІа уллар. Эзар тонн мукх, 500 тонн горох, 450 тонн гаргга гурахьа дув кІа вочча хьала тІа дисор.

Из ца хила йиш ярий? Нагахьа санна центральни хьатта заведующи Исаев Иван Федорович гІалат ваьшавецаре хьал ялат лахар кхерам болча хьала тІа дусаргдацар. Хьатта хьакхухьа аьрда ялат йистошкара цорал ихьатарре долаш бухь боахаш дотташ мугІарах дІатоттале деза. Цхьабакъда, Исаева из кхьч - кхьчача элаш еш дІаувттадаьд. 30 эл я хьатта. Уж а тайп-тайпара лакхал долаш хьалъеттаяр.

ЧІоагІа лорадеш мугІарах, къа ма а бутех дІаоттаде деза ялат. КІа, мукх, рожь, хен хила доаггІача тайпара декъеи юкъера декъеи хилча 3,5 метр лакха хьал а дІетте дІаоттаду, ах декъа хилча 2 метрал тІаьда хилча 1,5 метрал лакхагІа хьалдетта дІаоттаде йиш йц ялат. Из ха деза Исаевна.

Хаоттам хувцабаларга массе ха-на кийча хила беза хьатта болхлой. Цхьаккха фийг юстара ца уллийташ нув хьекха кІа аргІаш та хьатІагулде деза. Цхьаккха а лидаяйта йиш яц цхьа хІама. Оттаде доаггІача тайпара дІаоттадейя ихьакхо а йоачаи кхераме яц ялата. Цхьаккха хога а кхыча хІаман а лер йоацаш, лакха-юха доацаш цхьатарра шаьра, нийса дІаоттаде деза кІа, мукх, кхыдола ялат. ТІаккха хий сацa моттиг а йоацаш тІагІолла Іоухаргда.

Цхьа далийта гІалат юха тоадир хьатта заведующе Исаева. Колхоза керттера агроном Г. В. Юзбашиани сон сарахьа юкъадахача бокъонца доостам баьбар хьатта. Элаш дІа а яьха аргІаех дІаоттадаьдар ялат, догІо дІа-юха доардадар нув хьекха хьагул а даь докъадаьдар. Цхьабакъда, из дерг цІаьхаза а мах бала баьзар колхоза, дукхарча наьха шоллагІа къахьега а дийзар. Из кхетаде деза кхыча колхозашка совхозашка, хьаттанта доаладерашка.

Л. НОВАКОВ.

Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза деррига а чуэца деза ялат 1304 гектар я.

10 июль тІакхоачам 300 гектара тІара горохи 571 гектара тІара мукхи чуийца баьинабар. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 10,2 центнер горохи 23 центнер мукхи чубахь.

Дийнахь 15 гектара тІара мукх хьекха хасарагІа Іобула хІера механизатора.

Керда хьуйкъам сихеи цІеноа чуийца бакххара оарцагІбьинаб механизатораш. Къаьстта дика болх бу комбайнераша Абдулхаджиев Зилаиде, Ибрагимов Махьмада, Юшаев Маулета.

9 июле чуэна доладаьд кІа. Дика хьийкъад из. ХІара гектара тІара 24—26 центнер йоал.

Ялат хьекха доаллашехьа ча хьагуа а деш оахам дара кийчду хьал. ХІанзалехьа 101 гектара тІа шоллагІа хьажкІаш дІайийнай. 160 гектар даьб яьхай.

16 июле деррига ялат чуийца бола лерхІ красноармейцаша. Шоай дош цар кхоачашдергхилар хьаьхьох балха темпаша.

СУРТА ТІА: Абдулхаджиев Зилаиди комбайна тІарча кІих кхаш латт Тушаев Мовлде машина.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Пятилетка шоллагІча шера плани тІаийца социалистически декхараш хамал хьалха кхоачашдара социалистически яхь йоаржаьй Новогрозненска мехкдаьтта чакхдоахача завода цехий, установкай коллективаша. Цу яхье хьалхера моттиг лелаечарех ба Пиркис Розалия Несоновна, Волков Иван Николаевич керте латтача установкай технологаш. Цар ворхІ бетта план 12-ча июле кхоачашъйй.

Ер бутт боалехьа планал совгІа цар арахецаргья иттаза эзараш сомий мехьа мехкдаьтта продукци.

Завода мехашта юкъе яржача социалистически яхье хьалхара моттиг хьаккхай Колесников Анатолий керте латтача цхьоалагІча цеха коллективо. 13-ча июле дена тІабоагІача бетта чотах къахьегаш к ба.

Л. БАГРИНЦЕВА, тха штате йоаца корр.

• • •

ДІабахача ялх бетта дахьа толамаш кхы тІа а лаккхдеш къахьегаш ба Грозненски химически комбината химикаш. Товарни продукци арахецара хІара бетта план 103 процент кхоачашъеш хьабоагІа уж. ХІанзалехьа планал совгІа цар арахийцад итташ эзараш тоннаш фенол, полиэтилен, спирт, кхыйола химически продукци.

Уж толамаш доахача хьинаре къахьегарна белгалъяьинай Кальной Виктор Григорьевич керте латтача цеха коллектив. Июль бетта хІара ден задани 112 процент кхоачашъеш хьайоагІа из. Иштта дика къахьегаш ба Шиширвиев Зазинди, Дронкин Владимир керте латтача цехий технологаш а.

А. РОМАНОВ.

• • •

Дикача къахьегама толамашца накъагІоргда СССР-ен Нохч-ГІалгІай АССР-ен юбилейна яхача денназах къахьегаш ба укх шера Грозненски нефтегазови управлене болхлой. Цунга хьежжа дика да цар доаха толамаш а. Ер шу доладелча доаз хІанзалехьа цар планал совгІа арахийца газови бензини 3370 тонн гаргга да.

Заданех совгІа продукцена реализаци ярах арахецача продукцега дІабоаца мах лохбарах укх шера управлене коллективо паччахьалкхенна планал совгІа баь пайда 82 эзар сом да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

С. Э. Хучиевна «ЦІи хьинача найрал гойтарах» яхи медаль аларах дола

РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

ЦІи хьинача хана бераш хІалхардоахаш майрали денала долаш хиларах, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цІерагІа «ЦІи хьинача найрал гойтарах» яха медаль дойла Хучиев Сейд-Эмин — Нохч-ГІалгІай АССР город Грозный № 43 йолча юкъерча школа дешархочой.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1972 шера 14 июль.

ЗАВОДА ИТТ ШУ ДУЗАШ

Укх шера сентябре итт шу дуз город Аргунерча «Пищемаш» завода. Дикача толамашца накъабола шоай юбилейна цу завода машиностроителаш. Аьнча, кхоачам ба 1962 шера предприяти болх бе йоладеннача шера — арахийначунца нийсъеча 21-за дукхагІа продукци арахецаргья заводо укх шера.

Къаьстта дика болх бу завода барттайнача коллективо укх шера — СССР-ец, Нохч-ГІалгІай АССР-ец ах бІаь шу дузача шера.

ДІабахача ялх бетта план дикка тІехкхоачашъяьй заводо, цу юкъа планал совгІа баь пайда итт эзар сом ба.

Балха лакха хьокхамаш гойтарца белгалъбуьй дикагІа бола производственникаш Ладаев, Какокин, Бисултанов, иштта кхыбараш а.

О. ШАДИЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

СОБРАНЕШКА ДУВЦАР КОРТА БОЛАШ ДА

Партийни вахарен партийни кулгаллдарен кормаехц принципехи йола ленински идеяш дIахо дегIайоалаяьй КПСС XXIV съезда решенешка. Шерра коммунизм хьалъеш йола ха белгалйоал Коммунистически парте лоархIам, советски общественни кулгалдук лостам телеи низ из хиларах тарра. ДIахо лакхбаларца.

Парте чухьара вахар дIахо дегIадоаладара, цун организаторски идеологически балха стиль, формаш, методаш эргайоахаш товжа ленински йоахо еш ба «Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш яра практика хьакъехьараь КПСС ЦК соцам.

КПСС XXIV съезд хиначул тIехьагIа парте Заводской райкома юхханцарча партийни организацешна дукха хIама даьд партийни собранеш лоархIами авторитети лакхъяра.

ХIанз районе 212 партийни организаци я. Цар беча партийни балха боарам лакхбаро дикка тодаьд партена чухьара демократи дегIаухьлга.

Тоаенная партийни собранеш кийчъяран чакхъяхарен практика. Юххьанцарча организацен лакдера орган, коммунистъашта кхетам балара школа хиларах тарра дикка къобеннаб цар лоархIам, белгальъча ханашка гIулъю уж.

Цхьа шуй ах шуй хьалхагIа, районерча юххьанцарча партийни организацеех 22 проценто мара кхоачашъяцар КПСС Устава тIа ювцаш йола партийни собранеш гулъяра ханаш. ХIанза хIанз ерригаа а хIана ла кьина йолча юххьанцарча партийни организацешка, цийсагIа лаьча 94,4 процент яраш, шоай ханахьа гулъю партийни собранеш.

ЧIоагIа уйла тIаухийт уж кийчъяра, дуцца отталеча дешай боккъонца уйла ю парткомашта, партийни бюрошна, юххьанцарча партийни организацей секретарашна, уж дешаш кийчъяран собране решенеш вIашгIехьаахаран мугIарерча коммунистий шерра актив хиъеуяв.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш хаь, дукхагIйола партийни собранеш сакъердаме, корта болаш долча хьалдика, коммунисташ шерра дакъа а лоацаш, чакхъюалаш хилар. Цига юиц боахами культурен дегIаакхулара сагаттагIа йола проблемаш, парте чухьарча вахара а къахьегамхошта коммунистически кхетам балара а лешаш.

Партийни собранеех хьахулараш товдаро нюкъостал даьд партийни организацей денал айдара. Из геттара дика хьахьокх тIеийча партийни решенеша, уж дукхагIьраш хаьлда еш а нийслагIча пятилетка шоллагIча шера плани тIайица социалистически декхараш толаме кхоачашдара тIаерзаяь а я.

Дика вIашгIехьаьхаш лакхача политически боарамех хул партийни собранеш производственно-товарни контора. В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, радиотехнически завода, № 7 йолча специализированни треста Грозненски монтажни управлене, дукхача кхьча юххьанцарча партийни организацешка.

ХIанз районе дукхагIйолча партийни организацеех доаллаш дола гIулакх да, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, уж организацешно дегIаахкар, цар авторитето влияни чIоагIагIа ю болхара гIулакхашта коллективаш кхетам балараш, доагIар йола воздействи еш йола политически ишвшеш хилараш тарра.

Укх тIеххьарча хана производствени партийни организацей балха стили методашта белгалйоал корта болаш, торхане, экономически политически проблемаш кхоачашъярца Iилман урхъ делабар, коммунисташкара доагIар тIа-тIа дукха тIа дIадехар санна йолча лоархIамеча оамалашца.

ХIаьта ший аргIашка цо а дIадех парте члена лоархIами цIии, шийн предприяте, организаци, учреждене хьаддача хьалашна перспективниа чакхьяхара хьалдара цул шуй бехктоцхаш айбелга.

Парте райкома юххьанцарча организацешца цхьана чIоагIагIа уйда тIайохийт тIайеш йола решенеш, собранешка коммунисташа ць замечанеши тийина предложенеши кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара система эргаьяккха товжа.

ХIанз традици а хиниа дIаеттад дIалдача собране тIалийна соцамашта кхоачашбу а партийни собранешка коммунисташа дахча къамаьлашцара критически замечанеши чакхайбара дола дар фуд е дайташ хIара аргIашарча собранешка коммунисташна ходи бала.

Дукхача партийни организацей секретараша къаьстта учет лелаю коммунисташа даьнд къамаьлашкарча замечанеш. Цу тайпара торкал да ер йиса цхьанкха а. Из йола хилар дIахьоккара юкца могIарлоапш а ГрозНИИ, ТЭЦ-2, гIишлошъяра управление аьшкабетокни конструкцей завода, дукхакхыйола партийни организацеш.

Цу дерригача хIамаша дикача оагIорахьара влияни ю хIара коммунисташ хьинари бехктокхами айбара. Активе бола хьалац вIашгIехьдоал корта бола критике самокритике дIаха дегIайоалаяра, балха тIарча кхоачамбоацарашта карара дувлийтараштен ю беш бола Iоаткъам чIоагIбар.

Цунца цхьана ала дезаш да партийни собранеш гульяра ханаш телхаеш моттигаш хIанз а лийсй. Лийтача юххьанцарча партийни организацеех а. Цу тайпара партор-ганизацеш районе юкъ-юкъе мара-м яц, хала а царех из хьачадалац.

Хьаьмаргья вай масала, ацетонан завода партийни организаци. КоагIача тайпара хийча ца еш я цига собранеш, собранеш кийчъеча мугIарара коммунисташ. Цу тайпара собранеш массаш а безамца болаш яц, коммунисташ кIезига дакъа лоац, хIаьта коммунисташ болхара вIалла къаманаьл а дац. Предприятейи общественни организацей балха тIа дукха да кхоачамбоацараши карара дувлийтараш. Цхьабакъда завода партийни собранешка уж долга хоаш дац.

Укх денощка КПСС райкома бюрос шийн заседане ладийгIар партбюро отчета, хьалийнаб белгалдахьа балха тIара кхоачамбоацараш дIадаладалга.

№ 4 йолча горбытоомбината партийни организаце хьалхагIа шийна ца а еш ю партийни собранеш, дукхагIча хана решенеш тIаяхац, нагахьа санна яхаш хилча а шийцай алийта мара, цхьаннна а хIамица, цхьанна а декхарийла вешхилац тIанйераш а. Цигарча цхьанна а партийни организаце вIашгIехьдаьыхаздаш тIайеча решеней хьакъехьа коммунисташка хоам белга.

Цу дерригача хIамаша ноаттоста дух партийни организацешка корта болаш йола критика а самокритика дегIайоалаяра, вочи оагIорахьара Iеткъ уж коммунистий хьинари бехктокхами айбена.

ХIанз Заводской районa ерригача юххьанцарча организацешка боккхачи масса оагIорахьаран болх хьажабеннаб «Партийни документаш хувцара хьакъехьа» КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума соцам кхоачашбара.

Районни партийни организаце кулгалене Заводской района къахьегамхоашта толаме кхоачашъяьй 1972 шера хьалхарча иля бетта заданеш. СССР хьаьна Нохч-ГIалгIай автономе 50 шу дизара баха боагIача тайпара накъабаха дагIаь республика къахьегамхошта тIа-тIа лаккагIа ийно нийслагIча пятилетка плани тIайица социалистически декхараши хинал хьалха кхоачашдар дукха лоаттабеча къовсама байракх.

М. ГАВРИЛОВ,
КПСС Заводской райкома организационно - партийни отдела заведующи.

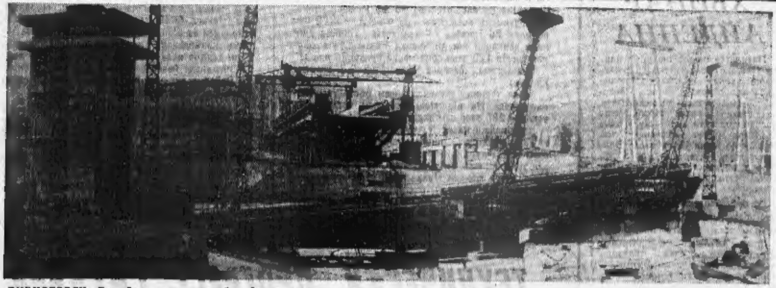

ДИВНОГОРСК. Енисейски хи пароходства кемаш лакхерча бьефа чура лохерча бьефа чу а шоаш хиначеи юкъа чу а доахаш бола беш йолча Красноярски ГЭС-а кунт йоаллача моттига оагIора доста низ бола судоподъемник хьалш бели гIишлонаьй.

Из эксплуатаце дIаелча Енисейских а хьарсама дIоакхала кемаш дола йиш йоали хургда.

Ший тайпара гIирс хьалбеш латт укхаза шлюза метта. Мукъ а тIехьа 2 эзар тонн доаал долча кемашка баржашка бIаь метр йолча урьален тIехдергда цих йоза Iалаьмате боккха камера а йоаллаш йолча шийн тайпарча оагIора лестача лифта новкъосталца. Хи чуро цу тIа доакхаргда кема, юха из тIа дала а йиш хургIоляя, камерана ихьанца урагIа тIабодача машинашкахьа тIа гIолла аIдергда из тахьа итт эзар йола цIенош миссел лакха. Цул тIехьагIа хьукаш йолча устройства гон тIа гIолла юха а дийрза, юха а машинашкахьа тIа гIолла хи тIа даргда.

Укх пятилетко эксплуатаце гIоргба гIирс.

СУРТА ТIА: Красноярски ГЭС. Лохерча бьефера хьежача бIаргагу сурт. Хьалхашкахьа — судоподъемник тIайоагIаргйола канал хьалдеш латт.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР ХЬАЯЬ 50 ШУ ДИЗАРГА

СССР—АФРИКА
ХАЛКЪИЙ ДОГ ЦIЕНА ДОТТАГIА

Советски Союз дунен арахетт миларец доттагIален политике чIоагIа хаддаиса дIакхухьа. халкъий цхьатарра бокъонаш хилара ленински принципаш лораеш кхоачашъю, хьалда колониализмана неоколониализмана, расизмана духьалара, къамаи низ-Iоткъам бара ерригача формашта духьалара низ хиларах тарра.

Империализмага духьал чIоагIа къовсам лоаттабаь лоал отталаь хиннa колонеи ах колонеи дукхадола халкъаш кортамукъадаьлар. Цу къовсаме цар оагIув лувцаш Советски Союзеи социалистически содружества кхьча мехкашен политически, моральни, хIаьта ишта материальни а шоаш хьаллоацаш хиларца.

Духьала СССР-ен кхьча социалистически мехкий инициативага 1960 шера 14 декабре Генеральни Ассамблей XV-ча сессе тIаийнар колониальни мехкаши халкъаши кортамукъа доаллийтарах йола ООН исторически Декларация. — Цу хана дезз дIададахача 12 шера Африка политически карта чIоагIа хувцаденнад. 1960 шера 33 шоай лоIаме бола мохк мара ца хиначa метта таьан 41 ба. Бакъда итташ миллионаш бола африканцаш, кхьча мехкашта лоатта тIалоаттадь дукъ тIера а ихеса, шоай кхела даь а хинна дIайита бале а, континента кьулбехьара йоккхий территореш колонизаторийи расистийн низ-Iоткъама кIал я. Ангола, Мозамбик, Гвинея (Бисау), Намибия, Зимбабве, ЮАР африкански патриоташ шоай даьхе кхьчахьара баьккхача шоаш боацабарех мукъадаккхара тера бе а делла, латаш ба. Укх тIеххьарча хана дикка толамаш карагIдьинад царна. Португальски колонизаторашна къаьннена тIехьа шоллагIа позици дIахец. Мукъаьличча районашка халнаь Iалдал отталу, керда вахар кьаду.

Колонизма бастионех юхедисараш дIадаьхара тIехь африкански патриоташа лоаттабеча къовсаме уж масса а оагIорахьара хьаллоаш Советски Союзо, социалистически мехкаша. Цун чIоагIа хай бу африкански халкъаша. «Африке массаненa а дика хоа Советий мохк ОАЕ де лерхIа гIулаккхаш кхоачашдара — континетера колонеш дIахьара тIехь лоаттабеча къовсаме массаса шоашца хиналга, хургбола», — аьлар дукха ха йоацаш Аддис-Абебе африкански цхьоагIон Организаце генеральни секретара Диалло Телле. Политически мукъаьличчул тIехьагIа дIадахача шерашка къонача африкански пачхьалкхенашта хайра из империалистически пачхьалкхенаша доазол дехьара беча низаш мукъайовлар доацилга. 1961 шера хиннача Африка халкъий КхоалагIча конференце тIайинача резолюце тIа неоколониализм юаш «цах боацабара дукхьалара йоацаен кхы а гоазагIа йолчен формашта кIал дуса къона мехкаш формально шоай лоIаме дале а, колониальни системаш хиларах» тарра.

Политически шоай лоIаме йолаш хIаийттачул тIехьагIа, дукхача африкански пачхьалкхенашта тукалаьнар лаьттагIара рузкъаш доахилга, промышленни предприятеш, банкаш, аралларен чурен торговли хьалха а санна малхбузерча монополешта кара йолга. Масала, Кене 80 процент гаргга йола промышленность хIанзалца ингалски капитале тIахьожам лоаттабаш а. Товарни продукци луш йола эггара йоккхагIа фермаш плантацеши европейцашта кара я.

Экономически шоай лоIаме йоаца африкански пачхьалкхенаш шоай хьалха хиннача колониальни дешыкара заемаши кредиташ ца йIцача плащ. Цу заемех хьарча декхар беза мукъ ба царна. ООН даннеех, африкански арахьара хьарча декхарш 1960 шера 3,3 миллиард доллар хиннача 1969 шера 8,7 миллиард долларага кхаьчар. Цу шера заемех дIатеккхари царех тийна йолга 625 миллион доллар хилар. Африканцашта ебайрах, къаман гиия, ООН-е моттиг еннай, хIаьта бокъалдар вьча царна хIанз а доал дуз. — чIоагIа новкъа а долаш дуц Малхбоалеи Африкерча профессора А. Мазруиса.

Кхьча мехкий монополеша бечa низаш африкански мехкаш империалистически пачхьалкхенашна доацарах Африка экономика, эггара хьалха Тропически яа йолаш, дунен тIа эггара тIехьайиса я. Iаьржача континента мехкашна (ЮАР йоацаш) хIара шера 3 миллиард доллар гаргга мах бола промышленни продукци мара дац, вешта аьлча бахача наьла дукхалга диллача Африке бахарех 30-за кIезига нах болча Швеце лучул кIезигагIа. Iаьржача континенто дунен промышленни производстве лоаца дакъа деррига а 1 процент мара дац. ХIаьта Африке бахача наьха цхьаа сата сих йола къаман доход индустриальни дегIадьхача мехкашерчул 15-за лохагIа я.

Экономически проблемашна кхыйола халонаш а духьал уатт Африкана. Шо мабарра духьал этгаб цуина, Танзане президента Ньеререс доза аьнна ма хиллара, «кхо корта бола сармак» — къелазараш, дешар ца хар. (ООН торговлей дегIадарен хьакъехьарча Конференце (ЮНКТАД) 3-ча сессе даннеех, Тропически Африка дукхача мехкашка бахача наха юкъе дешар ца хоаш 80 процент нах ба. Юккъера лаьрхIача африкацие бахаш йоакха хе Европа мехкашка йоаккхачул шозза лоацагIа я. Эггара дукхагIа лов Тропически Африка бераш а. Ший Iалама рузкъашка диллача кунеи тIа мел баха нах кхаба могаргдолаш йIаьхий Iаьржа континент йолча Африке бахача нахах ахаш хаддаша хул бизаалца хаа хIама доацаш, хIаьта лукка моттигаш нонал йолаш а.

Африка мехкашна тIагIертта экономически шоаш тIехьадисар дIададдикка а уж проблемаш къовсаме а нахкаш лех. Царех цхьадараш капиталистически а доацаш дегIадахара новкъа дуьл, цох уеацита хьалхашка латта дукхха дола кьла декхараш кхоачашдара эггара перспективнагIа бола новкъ а хетащ. Такха царех дукхаешна дегIааахара капиталистически болааа новкъ а дIаххача колониальни дакъ юкъекх тIехьадисар дIадоаккхаргаа социалистически дегIахара доланга эша хьалаш хьадаеган Iалашдеи йола социалистически ориентаци а хержай. Царех я Сомали, Танзани, Конго (Браззавиль). Гвинея.

Цу новкъа цар дIаза СССР-е социализм хьаьлара исторически опыт. «СССР ах бIаь шера опыто хьаьехкхад, — яздьу Сомале «Стелла д' Оттобре» яхача газето, — духхьал Октябрьски социалистически революце мара Россе радикальни социально-экономически хувцамаш дан къамин доя къоастаден йиш ца хилийтар. Ерригача советски республикашта хвадьял промышленность дегIадара яла хьалаши механизировани юрта боахамаш, дIаьлькхал ихьаи сато вож воацаелга, бе болх ца хилар, нах дешенза хилар а», — яхаш белгалдоаккх газето.

Кхетадаш мадий, Советски Союз дегIадоагIача мехкашта духьал ший хьокхама низаца геттара йоккха воаддействи яь ца Iеш хилар. Цо масса а оагIорахьара хьаллоаца экономически шоай лоIаме хила, капитализмах юхедисар дIададикка, прогрессивни хувцамаши дара новкъа довла гIерта мехкаш.

Цу новкъа цар лоаха толамаш хила йиш йолаш дешар СССР-ен кхьча социалистически мехкашен политически дипломатически, материальни хьал ца лаьцача. Ишта хьаллоацаш хилар нарсIатта, шоай вахара хьашташа маяхара социально-экономически дегIахара цикъ харжара торонах кьона шоай лоIамера мехкаш дада тIертаи империализмо лелалераш чIоагIа духьал лаьнад хIанз. «СССР мукъаьлиннача мехкашца цхьана леладу политически экономически гIулакхаш дIахо а дегIадьакхар Iиу шерашка, — яьяд КПСС XXIV съезда вьча Отчетни доклада тIа Л. И. Брежнева. — ДегIаух царцара вай торговли. Вай дакъа а лоацаш Азеи Африки дукхача пачхьалкхенашка хьаьльй итташ йола промышленни юртбоахамен предприятеш. Цу мехкашта кадраш кийчъеча гIулакха юкъе дакъалоац вай. Из деррига а эу шинна а оагIонна хьашт долаш».

Экономически технически хьхана гIулакхаш лелалергдолаш Тропически Африка 16 пачхьалкхенца соглашени яьй СССР: Нигереца, Чадаца, Танзанеца, Замбеца, Угандаца, Сомалеца, Гвинеяца, Конго Халкъа Республикаца, кхьчарца. Вай мехко дикка йIаьхача хана дола кредиташ деннад Африка мехкашта. Цу средствех пайда ийбу цар хьамаш экономика керттера объекташ хьалъяра. Африка мехкашта деннача советски кредитий 70 процент совгIа хараш промышленни предприятеш, энергетически объекташ хьалъярга, геолого - толхама балхаш кхоачашдарга дIацьожадаьд, хIаьта Африка 18 ассоциированни мехка къоастаяьча Малхбузен Европа «Юккъарча рынке» средствех 0,7 процент мара дIаяддийтац промышленни предприятеш энергетически объекташ хьалъярга. Вож средстваш дIайолх хоза отелеш хьалъярга, лаьттагIара доаха рузкъаш форма порташ тIа а дIахо Малхбоадеи Европа а дIададхара эша цаькъаш даккарга, «туристически индустри» хьалъярга.

Укх цифраш дIаши нийсочча къьата гуш я дегIадоагIача мехкашта цар промышленноста пачхалкхен сектор хьаьра новкъостал дара тIаерзаьлча вай политикаюн цу мехкий Iалама рузкъаш дIахо йодача хана а доаха йиш хилийтар духьо хьалха хиннача метрополешта бедал лоаттаю моттиг йолаш уж дита гIертача империалистически пачхьалкхений политикаюн юкъера башхале.

Тропически Африка мехкашта Советски Союзо новкъостал ду 130 совгIа промышленни предприяте, юрта боахама, энергетика, инфраструктура объекташ хьалъяра. 51 объект дIайола а ялийта, болх беш я. Царех дукха краш цу мехкашка хьеш латтача къаман боахама пачхьалкхен сектора эггара хьалхара араш, чура накопленеш хьаьхула лоархIаме моттигаш я.

Советски Союзо новкъостал а деш хьаьраьшта юкъе я шерра шера 50 эзар тонн дикагIча сортагIа йола цемент луш йола Диамера (Мали) цементни завод. Мамера (Гвинея) йоккха консервни завод. Цун продукци чIоагIа доатташ а бахача наха, кхьметтел экспортагIа Европе дIа а кхухьийт. Советски специалисташа новкъостал а деш Эфиопе Ассабе хьальний шера 625 эзар тонн мехкдаьтта чакхдоаха завод. Хьалха автомобильни доагораш; хьехкаш дола лаьтташ, битум, и. кх. эша чIоагIа йалота дIадахийта делаш хиннача Эфиопе хIанз уж арахьара тIаихальийтац. Кердача предприятеа арахеи дунен халкъашта юкъерча стандарташа маяхкхара йола 20 тайпа мехкдаьтта продукташ. Эфиопе специалисташа лаьрхIача хIара шера 8 миллион гаргга эфиопски доллар кходу. Цул совгIа мехко хIанз кхьметтел мехкдаьтта цхьайола продукташ доазол дехьа дIа а кхухьийт.

ЛоархIаме да Африки тайп-тайпарча мехкашка царна из е вож новкъостал деш къахьегача советски специалисташта юкъе дукхача къамех латтача советски пачхьалкхен тайп-тайпарча халкъий викалаш хилар белгалдаккхар. Эрсашеи украинашеи цхьана цига болх беш ба узбекаш, казахаш, эрмалой, гуржий, ССР Союза кхьча республикаша бахийтараш.

ДегIадоагIача мехкашка СССР-е цхьана леладеча гIулакхаша вIаши пайда бу. Шоай лоIамера экономика хьаьра, цу мехкашта индустриализаци яра, къаман кадраш кийчъяра гIо а деш, Советски Союзага Африка мехкашкара кхоач вай чурча рынке чIоагIа хьатташ доле товараш — кофе, какао—бобаш, арахис, бананаш, цитрусаш, дукха консерваш, бIаьха хьоаса бола боамаш, тха. цахьараш. лаьттагIара доаха рузкъаш.

Африка халкъа боккха мах бу шоашта Советий мехко даьча новкъостала. Ший бахьан доацаш дац СССР хьаьь 50 шу дизар укх шера Африка дукхача мехкашка белгалдоаккхаш хилар. ТIа-тIа къаьгга гуш я Африка шоай лоIамера мехкаш дунен социалистически системана гаргагIоттара тенденци, тIа-тIа дукхагIа бIубелаш долх уж мехкаш прогрессивни социально - экономически хувцамий новкъа, керда вахар хьадара новкъа.

В. ПОЛИКАРПОВ.
(ТАСС).

КЪОНАБАРИЙ ХЬАЖАР

Технически прогресс еча, рационализаторски изобретательски балха дукхагIа къона болхлой, специалисташ юкъеэара ВЛКСМ ЦК, СССР ВДНХ керттерча комитета 1971 — 1975 шерашка кагирхой технически творчества хьажар дIадахьа лаьрхIад.

Кхьь этапагIа хургда хьажар. Хьажара хьалхара этап — 1971 шера октябра деце 1972 шера декабрь беттага кхачадца. Из хьажар хетадьа СССР 50 шу дузарча мIайна. Хьажара шоллагIа этап хургья 1973 шера январа бетта деце 1974 шера июль беттага кхачалца. КхоалагIа этап хургья 1974 шера августа бетта деце 1975 шера декабрь беттага кхачалца.

Хьажара керттера лостам ба Iилман карагIдьинар сихагIа производствана кийчьедхьар, арахецача продукцега дIабеда мах лох а беш, цун дикал лакхьяр, къахьегама овсарле лакхьяр, кулгашца деча халача балхашта механизаци, автоматизаци яр, технологически процессаш эргаяхар, товар, ишта кхы д. I.

Iилман - технически творчества Ерригсоюзни хьажаре дакъа лоацаш хургба 30 шерага кхаччалца ха йола кагирхой. ВДНХ центральни выставка хилалехьа хьалха городской республикански выставкаш хургья. Выставкашка дIадохьийтаргда рационализаторий новаторий балхаш, Iилма-толкама балхаш, кхыдараш.

Хьажар дикагIа чакхдаккхара В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода керттера технолог керте а латташ комиссе вIашагIъеллай. Цуние юкъе воагIа ялх саг. Кагирхоша хьалхара балхеш хийчадаьд. Уж кийчдьраю ба инженераш И. Амхадов, Е. Завгородний В. Трязнов, В. Тарасова, кхыбараш.

А. СВЕТЛАНОВ.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ЗНАНЕШ — МАССАНЕНА

Духха ха йоацаш «Къахьегамхошта экономически дешар хьехнига тоадарах» соцам баьб КПСС Централни Комитето. Экономически кийчо яр хIара белхалочун квалификаци лакхъяра декхар а даь тIэлажадаь лоархIаме гIулакх санна оттадаьд.

«ГIалат да экономически знанешца боккхийча Iилмахойи кулгалхойи мара гIулакх дац яьна хетар, — яьяд новкъоста Л. И. Брежнева. — Цу ерсннаш, нагахьа санна уж нийса кхетадей, малагIа хинъ лелабе бола хьакьаш администраторо, инженеро, Iамнолоча, техника меттал, хIара мугIарерча белхалочо а вовзалхоча я».

Из торица а деш, Нохч - ГIалгIай колхоши метарча гIишлошъеча организацей объединене предприятеш хIаьала а кийчо е йолаенкай экономически знанелардаш лакхъяра 1972—1973 дешара шера. ГIишлошъяра управленей участкаьи болхлой, гIулакхара нах ИТР-аш экономически дешара юкъеоза дагаь «Чечингколхозстрой» объединене хIара гIишлошъяра управленега дIакхоачаьй экономически знанелардаш Iомаю примерни программа, управлене кулгалхошна беш йиь.

Оаха дIахоийт, хIара гIишлонхочо экономически дешар Iомадаро керда производствени толамаш дахара доккха новкъостал дергдолга. Дешар — къахьегама гIонна. Из дукха ха хьалхагIа деза хоаш да, цудухьа из дош ларда а лаьца чакхбоах оаха дешара шера кийчо яра беррига болх. Ала дезаш да, болхлой шоаш дешарца чIоагIа безам болаш хилар, цудухьа эзар хIаманна дац дешар кийса вIашгIехьдоаккхилга мара, юххьанцарча цхьаа юкъа беседешара дIадоладаь а. Цхьаболча белхлошна къамаьл даьд из цар экономически знанеш лакхъяра хьакъехьа. Цу хана са дог тийшар, беседаеча хана бакъ йолча фактаца тергам тIаозаш хиларах, хIаьта шахьера дешо чакхъялалца конспект уттаеш хилча кIаьдлуши безам тIа ца оашии хиларах.

Ше кхоачашбеча балхага дIабола мах, цунах хьайоала нийсда меллаб ха деза болхлочо, цунна материальни безам тIайбабайта бола. Сона хетаргахьа, планаш задани кхоачашъяр дукха лоаттабеча къовсаме болхлой, гIулакхерча нахьа, ИТР-ий къахьегама хьинар айде дока экономически дешаро.

Экономически политика еланарца дешаех ша I — хьалхенна отталь декхараш кхоачашдаре пайда хьалза эргйоацаш йола материальни ресурсаш аламьехах духьа лоаттабу къовсам. КПСС XXIV съезде белгал ма даьккхара, цу декхаь керттера цикъ — производства эффективность лакхъяр.

Цоша маIан санах латт вьчад из латт дIаухийтча къахьегама, материальни, финанси хIара единицана лоархIаш производствен къаман доходен объем лакхъялга вIашгIехьдаккхарах.

9-ча пятилетко къахьегама сихарле лакхъяра четан дукхагIа лала езаш я къаман доходах 80—85 процент, промышленни продукце 87—90 процент.

Производства эффективность лакхалулга хоадамболлаш долча дакъе Iилма - технически прогресс сихъярах, производствацара Iилма бузам чIоагIбарах тийна да.

Из икета а деш, къоьстта лоархIам бекаь баргбан дешара шера кийчон бола беча хана. ЧIоагIа уйла тIаанхийта, еза йиа пятилетке гIишлошъяра управлене дегIаахкара перспективаши гIишлой материалаш кхоарах, гIишлошъеча машений белха да йIаьхьарах бола пайдех хьа а хьехаш гойтара пособеш, стендаш, графикеш, диаграммаш кийчъяре.

Къахьегамхой экономически образовани системерча дешара кердача шера кийчо яра дика хьалаш хулийтарга лакхача боарама занятеш чакхъяхара.

Юкъбисараш из бутт ба, цудухьа хIанз а тоьал ха я МСУ е ПМК хIара начальника дешара кердача шера шоаш миштa кийчбеннаб а хьежа, из шийн хешабьеи безабаь кхоачашцен дIалададара.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечингколхозстрой» объединене керттера экономист.

ХЬАЙБАШТА ЛАЬРХIА

«Росгипрозеистрой» института проектно-сметни документацеи 1972 шера республика болаший хьайбашта лаьрхIа йола культурни дьагIенаш 900 гектар шорьала езаш яр планах.

Цхьа дIайийча дукхача шерашка гIаьвала бiьщан хула дьагIенаш дукхьан хьалхарча ах шера 920 гектар шоръенна.

Ялх бетта кхоачашхиннай шера йола план.

А. СРИБНЫЙ,
институто отдела начальник.

Сакъердаме салоI

Сакъердаме дIахьу шоай духьа ха вай республика къахьегамхошна. Кхьча республикай городашка экскурсегIа ух.

ГIовраста дайнаь сайрийно 7-ча горбольницеи хьмазадер 60 болкло Тбилисе бигар туристически маршрутагIа кхаь автобусо.

Каспийски форда тIа бахар Грозненски ТЭЦ-ен Ньазарни «Электроинструмент» заводи къахьегамхой.

Цхьа кIира дIадоаш вай республикера къахьегамхой яьгош доахьа ца болхаш.

А. ДАДАШЕВА,
экскурсионно бюро директор.

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. В. И. Ленина цIерагIйола Магнитогорски металлургически комбинат йиздача боцъонагIа Iаьрдача металлурга хьалхалаттана опыта школа а хиина дIаэттай. Iомабелашхаш ух Кузбасса, Украина, Казахстана доменщикаш.

СУРТА ТIА: доменщикаш цицкхуредчарна белашца металлургийн завода мехьарча Ерригсоюзни школе дакъа лоацараш (аьрдехьара аьттехьа): Магнитко доменни цеха начальника заместитель А. А. Лисенков, Макеевски металлургически завода доменни цеха вешхагIйола мастер М. А. Кацнельсон, Ждановски металлургически завода вешхагIйола горновой И. С. Кондратов, Днепродзержински металлургически завода доменни цеха начальника помощник П. И. Ковалев, Коммунарски металлургически завода доменни цеха вешхагIйола мастер А. А. Бойчанко, Енакиевски металлургически завода доменни цеха вешхагIйола мастер А. И. Белан.

\ КЛИПИННЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТХА ИНТЕРВЬЮ

КЪАХЬЕГАМХОШТА САЛОIАМ, САКЪЕРДАМ

Дукха ха боццаш КПСС ЦК «Корта бохабеш маларан алкоголизманен дуьхьалара къовсам чIагIбара де дезарех» бола соцам арабаьлла. Цунна тIетухуш арабаьккхаб цу хьакъехьара СССР Министрийн Советан соцами РСФСР Лакхехьарчу Советан Президиуман Указ. Цу документашца къаьхьа хьалхьокх боьрзина тIехдаьккхина корта бохабу маларш цахала и меилийтара Коммунистически партен пачхьалкхенан де лерхIараш доккха а лоархIаме а гIуллакхаш хилар.

Тха корреспондента М.-Р. Плиева дийхар Нохч-ГIалгIайн АССР культура министра заместителагара Куркиева МуртIалий Хьавайгарен, Нохч-ГIалгIайн АССР Министрийн Советерчу физкультуран спортен республиканскан комитета председателагара Гайсанов Османан Баширагарен корта бохабеш маларш мелар дIадаккхар шоаш де лерхIачох дувцийла.

Х. М. КУРКИЕВА:

Хоьш ма хиллара дукха моттигаш кийслу корта бохабу маларш шоай балхах мукъа ха саькъердамо, хоал дIанхьарц хьалаш дола хьалаш ца хилара мелаш. Цу тайпара моттигаш къаьстта дукха кийслу юртахьарчи моттигашка. Цудухьа наха юкъе культурни болх бара юртий культура учреждений болх тоана, культура болхлошта лоархIаме а ха, хIаьта цу хьакъехьа лаьрххIа дола гIуллакхаш болгал а лаьд.

Наха юкъе хкетама болх дIадолабалешьа дахза дарадоццаш гIуллакх да культучреждений болхлошта долча новкъостала республиканскии районнии семинараш чакхйоалийта, къаьст-къаьстача культура болхлоша консультацеш елга. Уж ерриге семинараш консультацеш хьалхе а белгалъяьча тематиках чакхйоахаргья. Иштта культура министерства методически кабинета болхлоша «Корта бохабеш маларш мелара алкоголизманан дуьхьала къовсам лоаттабарі клубаш учреждений белгаа формаш методаца яха семинареш занятеш еrгья.

Цул совгIа, методкабинета болхлоша кийчъергъя тематически сайренаш, хаттарийн жопийн сайренаш, дагахьара журналаш, диспуташ, кхыдола цу тайпара гIуллакхаш кхоачашдара культура болхлошта накъаргйола материалаш. ХIаьта уж тематически мероприятеш хертерча даькъе укх темах хургья: «Малар — уналхIено толхара», «Сага тIъегIара», «Алкоголизмах доала зе», «Алкоголизм — дарба де йиш йола лазар», «Мишта лоравергья уналхIено?», иштта кхы дIахо а.

Партен правительстван айдаь лоархIам бола дош вахаре кхочашдара юстара латта йиш яц культура болхлой цхьакха а срг. Из дика кхетадаш ба А. П. Чеховa цIерагIча библиотека болхлой а. Укх июле дена уж дIаболадургба «Алкоголизмане дуьхьала къовсам лоаттабар — хIара гражданина декхар» яхача цикланара лекцеш кийчъе а, оаш а. Цул совгIа юрташкарча библиотекай болхлошта, долча новкъостала укх темах йола библиографически обзораш пайда ийбе могалеш долча литература списокаш кийч а ергъя дIа а йоахьийтаргья. «УналхIено быт — толаме къахьегам», «Социализм — духовни культурен коммунистически обществе сат хьалкхварно», яхача а кхыча а темах хургья уж.

Корта бохабу малар дукха мелара, алкоголизмах цу наха шоашта, цар гаргарча наха, юкъара а, ерригача обществанноста дола зулам хьаьгга хьагучаденнара тIаьбарабба ба вай республикa халкъа творчества ЦIен коллективо бе лерхIа болх а. ХIанзе а дIаболабенийб уж культура учреждениешкарча агитационно - художественни бригадашта долча новкъостала театрализованни сценареш кийчъе. «Корта бохабеш маларш мелара дуьхьа — дIенхашта къовсам» яхача темах хургья уж сценареш.

Халкъа творчества ЦIен коллектив болх беш я иштта культура учреждениешка вIашагI а ехка болх беш йолча агитбригадай репертуарашта юкъедахийта алкоголизмана дуьхьалара частушкаш белаwc кийчъеш.

Саго дош дола обществана духьалара, зулам дала тарлуш дола во гIуллакхаш наха юкъера дIададахара низ болаш лоархIамеи гIуллакх да уж лелалераш бегбахар. Цу гIуллакха культура учреждений художественни самодеятельноста коллективашта долча новкъостала кийчъеш и «ЦIаьхха а, бохареш дола дохьаж мелаpeх» яха эстрадни миниатюраш.

Нохч-ГIалгIайчен краеведчески музея болхлоша кийч а кь хьокха оттаергья «Корта бохабеш маларш маларан алкоголизманеи дуьхьалара къовсам» яха КПСС ЦК соцам чIоагIбара де дезарех йола выставка.

Юкъера а гIа ала безам ба партен правительствам тхоашта лаьллашка оттаду декхараш кхоачашдара, оаха культура учреждений ерригача торонех бизза пайда эзаргхилараx.

В. О. ГАЙСАНОВ:

— Хоьш да физкультуран спорти наьха уналхIено лоракраи, товзарши, дисциплина чIоагIъярзи бокхха низ бола средство хилар. Иштта дика кхетаду вай корта бохабеш малар йеларн алкоголизми наьха уналхIено толхаяра, цунца дувзаденна мехичa нахагара доалача зенах ерригача обществана IаткъаIш дола доккха зулам доалаш хилар. Цудухьа геттара кийса а доагIаш а да цa зулам наха юкъера дIадаккхара физкультурен спорта оарцагIъяккхар. Цу хьакъехьа тоъала дукха а, хIаьта парте ЦК соцамо тхоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тIаврзаьа а я оаха болгалаьна мероприятеш.

Цертарча дакъе дииза дарадоццаш лоркI оаха физически культуран спорти наха юкъе дIасбаржара йола пропаганда чIоагIъяр. Из бода къаьстта тераш тIабохийта бе бола юрташкарча кагийча нахах мехкараштех шоаш. Цу гIуллакха республика физкультурни организацеш декхарийла яй оаха оздоровительни, физкультурно-массови, спортивни мероприятеш чакхъахара хьахагIа оттаьь кхиначе планашка дIаьяха а хьажа. Корда уттаеча надашта юкъейокхийтаргьа махулла дукхагIа кагий нахц мехкарийн юкъе а оаш чакхйоаха тайп-тайпара спортивни хьаьш. Иштта тераш тIабохийтаргба уж хьаьш, лоархIам шоаттех кIиранн (цигахой къахьегамах мукъен ха да шоашта ма та сакъердамеш дIааьхьа хьалаш доццаш бусача) дешашка чакхъахара. Цул совгIа цу тайпара мероприятеш кийчъе еза нах бахачен наха салоIачен моттигашка.

Физически культуран спортивни мероприятешта нах, къаьстта кагирхой, юкъеозара лоархIам болаш да спортивни яхьаш физкультурни мероприятеши чакхйоахийта дукхача нахa дIахайтар. Цу гIуллакха дикка тоаде деза афишаш кийчъелгеa уж наьхa бIарг тIаоттаргболча моттигашка хьалъеттилгеи.

Вай республика физкультурни организацей доалахьа дукха я спортивни площадкаш, сооружениеш. Цхьабакъда, халкъета а церех ерригех а бизза пайда эцаш хиннабац хIаназолца. Цудухьа оаха декхарийла яй ДСО ерригa общества йолаш йола спортивни площадкаш яьсса латтаргйоацаш гIуллакх вIашагIехьдаккха, хIаьта кердаяраш физкультурнийи низашца яьалъе. Из де торо хулийтаргья ГТО комплексагIа йола спортивни яхьаш халдаьза чакхъяьяро, дукхахача турех ю яхьаш чакхъяхара система эттача яькхаро. Иштта лоархIаме хурга физкультура коллективашка, ДСО советашка, спортивни сооружениешка, ГТО нерлача комплексагIа болх бара дешара-тренировочни хьалаш вIаштIехьдикар а, ГТО нормативаш дIателарий ханага дидлача ерригача группашка чубоагIараш дукхагIа хилийтаро а.

ХьалхагIа вай мел йийха мероприятеш кхоачашъярe торо хулийтаргъя кагирхошка шоай мукъа ха шоашта пайдане а сакъердаме а дIаяхьийта, хIаьта цу гIуллакха кагирхой дукхагIа юкъе а озабергба.

Баьда кох кхоачам бац. Иоахзо е еза нийсбеннача наьха а. Цу гIуллакха вIашагIъехка лаьрхIад оаха уналхIенон группаш.

Корта бохабеш маларш меларан алкоголизмахи наха хулаш дола зулам дIададаккхара болгаьь уж ерриге мероприятеш кхоачашъе йолаьй хIанзе а.

ТАТАРСКИ АССР. НийсагIча пятилетке ах миллиард тонн «Iаьржа дошув» довккаргда Татаре мехкдаьттахоша. СССР хьаьь 50 шу дизара сийна шера заддиз ханал хьалха кхоачашъяр дукъа шерра къовсам болабаьб «Татнефть» объединене ерригача участкашкен бригадашкен. ТIехдика тоаддаш доьх Социалистически Къахьегама Турпал Г. Багманов керте латтача вышкомонтажникий коллективо. Укх тIехкьарча ице шера ях бIаь совгIа буровой установка дIаоттаьй бригада. Буровой установкаш сихагIа вIашагIйохьара аггара тIехъяьнай коллектив. ТIехдика къахьег монтажникашa укх юора а. Лаьттан чехаш тохкарашта цар дIаьнийб 50 установка, кхоьгтхьа эзар сома маьхa материалаш кховьй.

СУРТА ТIА: мехдаьтта гучадаьнача кердача моттиге йоагIа вышка кйца йода г. Багманова бригада.

В. МЯСНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Улица цIенйир

Сохьи IуйрИйна 9 сахьат даьлча ПМК-3 контора болхлой воскресникие хилар. Делкъел тIехьагIа сахьат долалехьа Хаикальская яха 1, 5 километр йIаьхa улица цIенъь баьлар уж.

Цул тIехьагIа шоай конторера бIарчача дийнадьара болх а бир цар.

Б. БЯТАРОВ.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Песчанопокски районерча Кирова цIерагIча колхозе Латвера хьаша — экономически Iилмай кандидат К. К. Пучинскас вeнаь. Из экономически служба зерте латтача Шаулайски районерча «Пирмин» яхача колхозе малахк шу да ладкхача продукцех хан лоархIам бош алала а луш, юртбоалача шу чакхдоаллаш лоррагане расчет тела.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьтте): колхоза председатель П. Польшин, КПСС районна шолагIа секретарь В. Кривобоков, «Пирмин» яхача колхоза экономист К. Пучинскас.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

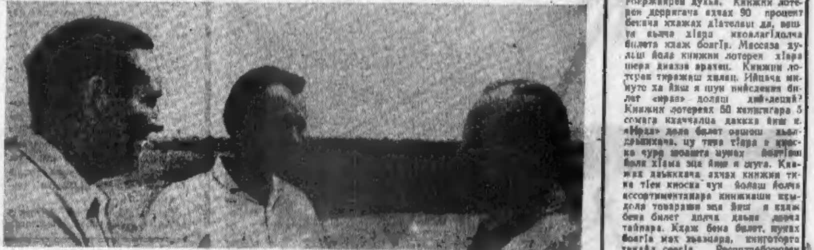

ПИСЬМОШТА ЖОП ХIАНА ЛАЦ?—

ХЕТТ ОАХА НАЬСАРЕН РАЙИСПОЛКОМА ПРЕДСЕДАТЕЛАГА ПЛИЕВ ХЬУСЕНАГА

Вайна массацкха а дика бовзаш ма бий советски наьха хелийоадоццара бувзам. Газет, радио, телевидени шоай тешаме гIончаш лоркI цар. Цудухьа шоаш болх беча предприятей, колхозий, совхозий, кхыча учреждений а иштта шоай вахара и гIуллакхаш, кхоачамбоацараш дувцаш редакцешна письмош язду къахьегамхоша. ХIаьта церех цхьадараш газета тIа доах, вожаш тахка редакце болийло вохийт, е тахка а тедде дезар де аьниа дахьийта доагIача учреждениешкен организацешкен дIадохьийташ а моттиг кийслу. Иштта шоашта тIадилла яз лоархIамера гIуллакх сиха кхоачаш а даь редакцега жоп лойт дукхагIболча кулгалхоша. Вокхар кхъе а шоза а редакце шоашка хоам баьчул тIехьагIа цабовлаш мара цу дешага зьажац е вIалла сагота боацараш а хул. ХIанз хьагуча суртах царех лархIа могаргболаш ба Наьсарен районискома кулгалхой а.

Укх шера 20 апреле арадаьннача «Сердало» газета тIа кепатехияр «Яьсса фата еттарах» аьниа корта а болаш рейдови бригада материал. Наьсарен районерча «Октября 40 шу» совхоза бIаьстан болханта кийча ца хилар дувцар цу тIа.

Цу боахаме дувлийта уж гIалаташ районa кулгалхой сиха оцрагIа а баьнна дIадоахаргхилларагIа тешаш кепатехача дийнахьа а редакце из статья Наьсарен районисполкоме кхьийтар. Цу гIуллакхагIа Наьсарера цхьанкха хоам боаццш цхьа бутт гаргга ха эвлар. Цул тIехьагIа 11 мае яьдош дагадохийташ райисполкомага хоьи бир редакце. Иштта боахаера уж кхоачамбоацараш дIа ба доахаш а е редакцена Наьсарен къахьегамхой депутатий исполкомагара жоп доацаш а чакхдаьлар бIаьстанара балхаш.

Реконструкци а я ь кердайоаккхаш яр Назранера кирпишкаш ю завод. Цо тIехьатетташ дар районa экономика дегIаяра гIуллакхаш. Наьсаре хьалъеш латтача гIишлошта кирпишкаш тоъацар. ДоккхагIча дакъе пукца дувзаденна кхоачашъяш гIишлош хьалъяра планаш.

Из дош редакце гIоттадар. «Завод болх бе мана йолалургья»? аьниа корта а болаш из хьалъечара кхоачамбоацараш, уж дIадахара де дезараш дувцар 2 мае арадаьннача газета гIа. Де дезар дар дехаш оаха дIаяхьийтар из статья Наьсарен райисполкоме. Даьдий е цу гIуллакхагIа а хIама? Даьдац. Бокхъадлар аьлча е согата а бац. Байнача бетта 6 дийнахьа цу гIуллакха жоп дайтар хьадехаш письмо яздаь. Лай даьша оалаш хиннача тайнара «Са бега хий латта ала гIайртачи пхьаза саина мара цу лоархIамерча гIуллакхах льыл хIанз а дош оалаш бац Наьсарен райисполкома кулгалхой.

Кхы цхьацкха а масал доладергда вай уж редакцена жоп дайтара сагота ца хилар хьахьокхаш. Вай парте и правительства а массаза вайгара дIадехаш ма дий къахьегамхой жалобашка, заявленешка шоай хаиннахьа лерттIен хьажа а хьежа царна хоагIаш дола жоп далар. Укх шера март бетта Наьсарерча цхьан кхалсага шийна тIо дар дехаш письмо дайтар «Сердало» редакцега. 2 кхтар хилла йола бец цу а лаьна вахача ший лоалахочо къамаIараш ягIа моттиг къувсаш гIелал яхь шийга яхаш дар письмо тIа. Цу гIуллакхага дьаме комисси яйтар дехар цо. Цу тайпара гIуллакхаш тахкар советски органий декхар хилара тарра из жалоба оаха яхьийтар Наьсарен райисполкоме.

Редакце дагадохийтачул тIехьагIа цхьа бутт гаргга ха яьлча укх тайпара жоп дайтар Наьсарен къахьегамхой депутатий исполкома председатела ков. Плиева:

— 10 апреле «Сердало» редакце тхога дайтача ший письмо тIа яхоалсаго дувцараш бакъ хиннехилар дIахойт Наьсарен къахьегамхой депутатий исполкомо.

1972 шера 5 июне кхачалехьа из гIуллакх къоастадар тIадиллад «Назрановский» совхоза директора ков. Албогачиевнен БуроIалхарча юртсовета исполкома председатела ков. Гагиевнен.

Редакце кхоачамбеш дацар жоп. Цудухьа, оаха юха а хьадайтар бокхъоаца дола жоп. Кхы цунах гIуллакх хург а ца хиина байнача бетта 15 дийнахьа телефонаца тха къамаьл хилар Наьсарен райисполкома председателаца ков. Плиевца. Из гIуллакх доваш е е цунах фу хиннад хоаш а воацача ков. Плиева цу дешага хьажа а кхетта жоп дайта е шийна дIатIайдар. ХIаьта тахкарча денга цу бехктоххамерча гIуллакхагIа редакцега дош ца лоаш ю Наьсарен района исполком.

М. ТУМГАЕВ,
«Сердало» редакце письмой отдела заведующа.

МИЛЛИОНИЙ БИБЛИОТЕКА

Советски Союза инициативагIен ЮНЕСКО решенегIен Дунен халкъашта юкъера книжка шу да аьнна хьахайкадаьд 1972 шу. Дунен халкъашта юкъерча цу хьакъехьа марксизма - ленинизма бакъ идей хьинаре пропагандист, ерригача пачхьалкхенашкарча халкъашта юкъерча машаран доттаIлан тIехьара низ бола къосьихо а хинна дIаэттад советски книжка.

Книжни продукци арахецарга диллача зей мехко дунен тIа хьоллара моттиг лоаца дукха ха а.

1971 шера Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахийцад ерригa а лаьрхIача 1 миллиард 236 миллиони 512 эзари экземпляр тираж а йолаш дола 130 цIи йола книжкаш брошюраш.

Арахецача литературана пропаганда ярая на дIадоаржадерая дикагIйолча средствех цаI и хIаране ши-ший библиотека хьалйоза лоаш бола бIаьп эзараш нах книжни тикай наIарга кхувлаш бола хаддекза арайоаха Ерригроссийски книжни лотерея.

Ерригроссийски книжни лотерея арахеца йолайича дена (1968 шера март) республике лаккхад 115 миллион сома маьха лотерейни билеташ, хIаьта цунах 103,5 миллион сом кхаж беракашта дIадала хьожадиад. Цу юкъа Нохч-ГIалгIай АССР-е 943 эзар сома маьха билеташ ехьчад, хIаьта цунах 802,5 эзар сом кхаж беракашта дала хьожадьд.

Дима арахецаш йола книжни лотерея ладаю книжни, изобразительни, филателистически, кхыча кепайоазон пролукцена наха юкъе пропаганда ярен шерра из дIайоаржаярен дукьа. Книжни лотерея дерригача адмах 90 процент бена кхажах дIателаш да, вештa еьча хIара кхоалагIйолча билета кхаж боагIа. Массаза хулаш йола книжни лотерея хIара шера диаза арахеш. Книжни лотерея тиражаш хилац. Йицача минуте ха йиш я цун нийсденна билет «ирзе» долаш дий-деций? Книжни лотереях 50 кепигагара 5 сомага кхачалца дакха йиш е. «Ирза» дола билет оашоаш хьалдаьлахача, цу тина тIара е книжка оурe шоашта цунах бергIаш йола хIама эца йиш е ауга. Книжках даькхача ахчах книжни тика тIен киоска чуи йолаш йолча ассортиментагара книжкаши цкыдола товараши эца йиш а кхаж бена билет долча даьна дешна тайпара. Кхаж бена билет, цунах боагIа мах хьаьдара, книготорга тикай совгIа, Респотребсоюзан Вошторген тикашка а дIачутела йиш я. Бенача кхажах ахча тела йокъо лац. Кхаж бенача билета хьс хьалерзача книжкай кхыча товарий мах бенача кхажал тIех хуле, къараа ахча дIатIалу.

Ерригсоюзни книжни лотерея новкъостала ду иштта книжна даькъера рознични товарооборота план толаме кхоачашъяра а. Масала, 1971 шера Российски Федерацерча областной, краевой, республиканск книготоргаша 280 миллион сома маьха книжкаш лоакхад, товарооборота план 104,4 процент кхоачаш а еш, хIаьта цу планах 10 процент книжни лотерея новкъостала кхоачашъяьй. 1971 шера книжни лотереш дохкарх Нохч-ГIалгIай книготорго 13,6 процент кхоачашйир книжка розничи товарооборота план.

Книжни лотерея дохка доладар бехрам долаш дика дукхагIа хиннай книжни тикаш тIарен кхоачамкарен литература яйлеш бола нах а. ХIанз цу лоархIамеча мероприятецa юкъеззаб ерригача книжни тикашкарен кхоачамборе болхлой.

Книжни лотерея билеташ дохкара болх дика лелабу Нохч-ГIалгIай книготорга тика чу йоалача торговле отдела (заведующа Н. И. Шилова) болхлоша. Алхха цхьан 1971 шера цар лаккхад 77,9 эзар сома маьха билеташ. Ноьвгрозненски поселкерча книжкай тика заведующа З. В. Манушкина 3,3 эзар сома маьха билеташ декъа а декка, цу ахчах книжкаши кхыдола товараши дIаэхийцад. Лотерейни билеташ ийнаш массаза а дукха нах хул №№ 2, 17 йолча Москашта хьалкатина. Цар чу мах бен латт Р. И. Филиппова Л. М. Погосян. Цар пропаганда дина ю книжкана, цудухьа хIара шера 4 эзар сомагара 11 эзар сомага кхачалца мах боле билеташ дохк цар. Иштта дика Ерригроссийски книжни лотерея билеташ дохкаш бола болхлой Нохч-ГIалгIай книготорге дукха а ба.

Белгалдаккхана дарглац. Российски Федераце юкъ дIайоалаяраки новкъостал дарахи хIанз цу тайпара лотерейни билеташ СССР кхыча союзни республикашка а арахеца доладаь хилар.

Деза лIдарxой, книжкай тикаш тIа дуьла Ерригсоюзни книжни лотерея билеташ яц. Литературучa хердадаразъпа шоай библиотекаш хьалйоза новкъостал дарадa шоана цар.

Н. ЛУПОРЕВ,
книготорга база директор.

Сунженски района «Коммунизмага бода некъ» яхача колхозе централъни диспетчерски я. ХIаьта массайолча кхашкарча бригадай станцешка радиоаппаратура латт.

Дола вIаштIехьбаьллахаб диспетчерске болх. Шоашта тIадиллача гIуллакх тешаме кхоачашду сменни диспетчераша З. Слигеновас, И. Плиевас.

СУРТА ТIА: диспетчерски пункта тIа болх беш ба сменни диспетчер З. Слигенова, оттадай планирование оператор И. Плиева.

В. ЮНЦЕВИЧА текста сурт.

ТОССАДЕННАД ДОТТАГIАЛ

Сунженски района «Победа» яхача колхоза «Орленок» яха пионерски лагерь дIакъоалларах хоаш беш тIеххьара оаз яхийтар пионерски горно. Цадоаш оашна дIа-хьа а лесташ бухь чубайтар цIена байракхо. Матар яхар берий йовхьамаш. Хьалхарча сменагIа шоаш лагере цхьана яьккхача хана дIаIемача бераштa хIана вIашкй къаста лацар. Цига йоаккхача хена берий вахар романтиках, кердадараш доазарах дизза дар.

Иштта дIара шера салоI «Орленок» колхозхой бераша. Дукха хана дена укхаза цхьача, 20-ча шерашца пионер хийцача Ворошкевич Михаил Георгиевича хиннар.

— Дийтта шу да лагерь болх беш йола, юкъ-юкъа хийцаш [неразб.] дIаяьла йовзийтоляхь [неразб.] лагерь дIанз латтача [неразб.] саьпагIа тача корпусашта метта брезенти палаткаш яр. Йоккха сомий беш я лагера гонаха. Спортивни новзарашта лаьрхIа сталлен, тайп-тайпара аттракционаш йолаш площадка яьй. Вешта аьлча берашка сакъердаме салаIийтара мел оша хьалаш да хIанз лагере.

Бераша диначa гIуллакхашка жоп ду Дьхано шоай ечa йоакхенна.

Массане чIоагIа сакъерхаме хеташ дьинаре дакъа лаьцар «ПаргIата я са Даьхе» яхача темах лагере хиначa сурташ дехкара конкурсех. ХIаьта конкурсаш толамерраш гучабоах цар шоай берий жюре. Жюре белгалдаьккхар «Будки» яха Файзир Жорас, «Туристические походы» яха кхоалагIча отрядерча Оздамиров Iусама, цхьабараша дийхна сурташ кхьаьлен толамагIа хилар.

ХIаьта цхьан кIиранадийнахь профессин йолча шоай уьлех, зарра ниьх хаьиррах къамаьлаш де вIашагIкхийтар бераш. Бокхха терраш тIабохийташ ладийгIар пионераша РОМВД болхлочо Цуроеи Хизара, лоро Зайсунов Евгения, повара Выродова Анниc, физкультура хьехархочо Китаев Юре дамча къамаьлашка. Кхьацка сакъердаме гIуллакхаш а дагадоагIа бераштa.

Лагере болх беш кхоъ эрржен яр: хоровой, танцевий, «Гоьза кулгаш», царна кулгалден бер хьехархой-воспитателаш Надбойкова, Выродов, Маштарик.

ЦIаккха дицлургдоацаш цар легашка дахаргхи XIX партсъезда цIерагIча колхоза В. Комарова цIерагIча лоалахарча лагерерча пионераша вIашагIкхетар. Цу денах доккха спортивни цIей хиара [неразб.] 4:0 [неразб.] футбольни [неразб.] доккхи концерт оттадир шин лагерера пионераша. Цхьабакъда укхаза Троицкера бераш хьувбъьлар. ЧIоагIа сакъерламе дар Минустина Валяс, Богомольская Лидас, Силуднова Галяс даьха илли. Дог тохадолийташи хоза даьккхар Остапчук Надяс «Даим малх хилба» яха илли. ТIаккха массавар гонна юкъе белаш сайна кхаьй халхар дешдена тIа ваьлар пионер Хатуев.

ЧIоагIа доттагIал тессар бераша. ВIашйй къаста безам бацар цар.

В. ГУЗЕЕВ,
Сунженски района пионерийн лагеран ЦIен методист.

НАЬСАРЕРА ВIАШТIЕХЬДОАЦАРАШ

Директор шоашта бIаргавайча, цу сахьате тIабийдер цушта мехкарий:

— КхоалагIа ди да оаха болх ца бу!

Долакова Марина, цхьоаегIаа, куктIавзаькхар:

— Тай хуьца сат ваш: гIо дар хиина болхлой дIабабийаб болхара.

Тувлорг деча машинаш тIа хIера цигахо ди массаза доал хувца деза тай—цхьан йоачIшкгах тай ялх цар бода хIарабар 20 килограмм совгIа беза а болаш. Из озераци фабрике хIана укх сахьата механизаци низа я, цудухьа гIоана болх беш ялх боллз ва цу тIа. Уж дIабахачул тIехьагIа кердагIа йолаш оборудованеца кийчъяь, тай хьуьза цех ший догаца хьацай. Йалха йоахка кхалнах де хIама доецаш бисаб.

Кадрех дола къамаьл фабрика дозоцел арадаьлла дукха ха я. Цаккха а тоъаш бац специалисташ, къаьстта а цига бахача нахах бараш.

Город Назрань Нохч-ГIалгIайчен керта тIа даьнай массехк шу хьалхагIа. Цул кIезига хьалхагIа хьалъеттий укхаза «Электроинструмент» завод, хIаьта 1968 шу чакхдоалаш болх бе йолаялийтай трикотажни фабрика. Керда предприятии юллача хана Назрана а гонахьарча юрташка а болх бе шортта мукъа нах, къаьстта а вайнаха кхалнах хургба аьнна хетадар. Цхьабакъда, фабрика болх бу дикь шу, гаргга ха яьннай, болх беш боаца мукъа нах хьашт мелд а ба, хIаьта предприятие хьалхагIа а сайна кадраш ирах я. Хьинар фуд?

Городал арахьа, Шаьрача арахьалъай фабрика. Е чуIе цIенош а, е берий учреждениеш а хьалъелга оттадьдац. Цу шерашка хьалдаьа 64 квартира йола цхьа цIенош. Цу чу я арахьара тIабаьхкача специалисташта лаьрдIа общежити а, хIаьта иштта 25 моттиг йола легсад а. Из ба хIанз укх сахьата къонача предприяте доалахьара боахам. 1972 шера Росглавтрикотажо 330 эзар сом хьожадаьа фабрикана 66 квартира йола цIенош йистеладаран керда, 64 квартира йова цIенош хьолде доладаран. 140 моттиг йола берий комбинат хьалъе лийрхIадар. Цхьабакъда, уж балхаш ший планa юкъелахьа могаргдолаш йола подрядни организаци республикера корьаьц. Из бахьан долаш гIавко юхадьккхад цу гIуллакха ше хьахьожадача ахчах кийсса ах хIана дац аьнна дар.

Вешта, чуIе моттиг ца хиларах лаьттий а Iац гIуллакх.

Араьхара тIаьена сат болх чакхбаьначул тIехьагIа наха моттиг йолаш вац: районни кинотеатр гIаьна да, массаза а цига иха даргьац. Фабрике иц е клуб а, е красни уголок а, е библиотека а. Беки бакхила йолаш я снабжени а. Болх чакх а баьнна бак тика тIа вахачул тIехьагIа цу чу мел йола хIама екха яьнна хулаш моттигайи а кийслу. Продукташ эца Грозне, Орджоникидзе наха везаш хул. ХIаьта дукхача хана кепз йовзаш на йий дукхьал цехашта чу загIаний истолаш уттаденa, буфетага гIолла саготагIа эша продукташ йохкаш йолчa предприятей опыт. Цу хьакъехьа хIанз а уйла яьки Назране. Цу тайпарча перспективаца, сендухьа дар а хан, парте райкома хьалхара секретарь С. Гостемиров раьза хилакзар:

— Кхы а тика а кьайна вай царна?

Елла йийзача мег. Из шо ха, Цхьабакъда уйла дукхагIа тIабохийташ хилам веза болхлоштен, специалисташтен (арахьара тIабаьхкараш хинна а ца Iеш) эшараштен дIадехараштен.

Назранерча трикотажни фабрикана кадраш кийчъяра йола дош цхьа дийца Iийнадац парте Нохч-ГIалгIай обкома бюро. Парте Наьсарен райкомо фабрика кулгалхошка цхьана предприяте гIуллакхаш тоалара чакхъяха дукха мероприятеш оттаьяр. Масала, актив хьагул а яь, декхар оттадир цуна хьалхашка: фабрикана кадраш лаха. Город довкъош дахьанйкъа а йийкъа, наьха цIагIа чуяхта болабеннаб, болх ца бераштa къамаьл дар дукъа. Уж кIеаига хиланзар. Царех цхьабараш цхьан хана фабрике дийша (Iомабенна) хиннаб, цхьабакъда балларa дIабаьннаб.

ХIанз гIуллакхаш хувцалуш да. Керда директор А. Дзортов, партбюро секретарь Д. Мальсагов тIаьарпа дукха хIама даьц предприяте болх тоабара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра. Цхьабакъда сагийна Iохоаша хIанз а хьалхе да.

Дукха бараш хIана а хьыча предприяте балха бада догаболаш ба. ХIара IуйрИйна атташ автобусаца Назранен гонахьарча юрташкен баха нах КъилбаседаIнгIараIхахьа, цар балдаш дача Чермецки консерви заводе, Орджоникидзерча гIишлошка хьалхуал.

ТIаккха юртешкa болх райкома, райисполкома, фабрика вакалаш. Сходаш ю. ЛоархIаш бола бокккий нах хьех фабрике шоай юртарча наха болх бергбола моттигаш миштай уж хьажийтар дукъа. Цул тIехьагIа цу сахьате хьагIаьха болалу болх бергбола кхалнах.

Цхьабакъда, дуккача кикха бегIаш Хьачубоагiаш шоаш тертал ца беш хилараx тарро, хIама ца оалаш болх дIа а. Цхьаза тертал ца деш диса цхьа хIама долчох тара да гIулакх. Юртарча кхалнахьа къаьстта терко е еза: болхдой класса мутIарацта уж юкъе. Даккале, сабарца дукха хIамаш Iомаде деза царна — профессиональни гонадлашкара къахьегама распорядка массе правилага кхачалца.

Из гIуллакх массане а йоаккхо а ваш да: администраце а, партийни, комсомольски, профсоюзни организацешта а. Къаьстта дукха хIама лулургдар, аьна хетилу, городерчен юртахьарчен комсомольски организацешка. ХIара города ший а къаьстта лоархIаме объекташ, йоаккхий гIишлош. Назрана, дегIа боагIаш латтача къонача города, цу тайпара йоккха предприятиеи хIанз къамах йола ягача промышленноста кадраш кийчъяо трикотажни фабрика. Цудухьа цун уйлае еза дагадеххача хана ца а еш, хаддаза.

В. ВАЙНИК.

(тха свб. корр.).
Назрань.
Нохч-ГIалгIай АССР (1972 шера 12 июле арадаьннаа «Социалистическая индустрия» яха газет).

«СЕРДАЛО»
2-гIа агI. 18 июль, 1972 шу.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ТIЕМА ЭСКАЛАЦИ ЯРИ ПАРИЖЕРА ПЕРЕГОВОРАШИ

США делегаци сайгонски марионеткашеи ши бутт совгIа хана юкъагIъаьккха лоаттаьй Вьетнамах йола йиъ оагIорахьара парижски совещани. Цу цхьан хенна ДРВ-ена духьала сигалера чубеча тIема бIарга ца эйнача тайпара чIоагIа эскалаци яь Къулбехьен Вьетнаме американски военщина кеда зуламаш даьд виъ яр из.

МаьрIаш бахк дуккха нах боа а беш, американски авиаце чIоагIа бомбаш чуйиттай городаштеи юрташтеи, школашта а госпиталашта а. ХIана хаддаза суиташта, дамбашта, ДРВ кхыча гидротехнически гIирсашта бомбаш чуетта йоаллешай «Фантом», «В-52» яха американски самолеташ. хIаьта уж дохалдарах догIаш деллача сезонагIа 15 миллион болча наьха вахар кхерама кIал а отталеш. вахарах воххаш дола Iаьржа хиш ахийта тарлу.

Акха гIулакхаш совдахаро, ДРВ норташка минаш еккаро а саина, лерхIар вьетнамски халкъ юрвоттаде, юкъагIйнса «вьетнамизаце» программа кIаддарьяккха. Вашингтона аьттув болащ долча тайпара доа къоастидара условеш каййокха гIертилга да.

Цхьабакъда, цу зуламеча налкашта духьалдаьккхад вьетнамски халкъа дохаргдоаца къонахцал. Парижски переговорашта юха тIаэнзэ кланзар США делегаци. 13 июле шин болх юха дIаболабир йиъ оагIорахьарча совещане.

ХIанз куц толам балга кертерча даькъа США правительство позицех, тIема интенсификаци елга дIа а даьккха. цIенхаштта переговораш дIайолае из боксьонна кийча хиларах тийша да. Цхьабакъда, халакете а, фактана дуццар хьадар да. США ВВС-о тIа-тIа дукхагIа бомбаш чуитт Хайфон яхача портан ДРВ кхыча городаштеи, дамбашта а сунташта а. Совещане. Къулбехьен Вьетнама Республика Ханка йолча революционни правительства (РЮВ ВРП) делегаце корте латтача Нгуен Тхи Бина баьча, хозмагIа, «американски оагIоно США президента 8 мае хьакхайкинь условеш юха вердаяхар мара кхы хIама даьлар. «Вашингтоно хьалхагIа а мо мара жоп лаш хила терлуш йола решени юцаара кхетамеи нийсен лард йолча. ворхI пунктах латтача РЮВ ВРП машара предложенешта. КIайча цIено ьыча заявленех хьагучох. США хIанз а духьалй я Къулбехьен Вьетнаме коалицкон-ни правительство хьйера. эгара хьалхарча аргIанна проблема тIема аспекташ къоастае гIерт из, политически дешаш тIехьашка а даьха.

Цунна дувзадеина ДРВ делегаце вякала Нгуен Тхань Ле лаккха а доагIаш белгалдаьккхар, вьетнамски проблема тIемен политически аспекташ цхьан хенка юьца езаш хилар. Къулбехьен Вьетнамера тIом соцабале хьалхагIа дерригача дешаех лаьца яь соглашени хила еза. ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа цу наькъо тешшаме йиш хулийтаргьяр дуней цу районе йаьххача хана машар оттабара хилаиза даргдоаца хьалии Iалашде.

АЬРДЕХЬАРЧА НИЗИЙ ЦХЬОАГIО

Франце чIоагIа лард еллай аьрдехьарча низаша чакхдоаца гIулакхаш цхьоагIо йолаш хилийтара. Франце коммунистически (ФКП) социалистически партешта юкъе переговораш хиппачул тIехьагIа тIанйца цхьана хургйола правительствени программа аьрдехьара низаш кхотадаро реальни лард а хинна дIаотт. Из программа хIайа чIоагIъьлй компорте июльски къамаи конференцеи социалистически парте къамаи колвецтон. Цхьана хургйолча правительствени программах шоаш дIаккхетара хьакъехьарча соглашенеиа 13 июле Париже кулгаш яздаьд аьрдехьарча радикалаша. «Тохан дела дIа, — хьакхайкадир ФКП генеральни секретара заместитела Жорж Марше. — вай юкъметтигера деккар — кийчьяьи. тIанйцан, къоабалъяьи йола программа котъялга Iалашдар. Цу уйланйа дIайолаю вай кхаа а маIа а берига французаш веррача халкъа цхьоагIоне кхотабора кампани».

Болхлой класса барт а деррига демократически низой цхьоагIо а хилайтар духьа къовсам лоаттабар — коммунистий массазри принциниальни политика. ЦхьоагIо — йоккхача капиталаи реакцинени духьаларча гIулакхий толам белара бола керттера тешам. Халкъа фронта традици хIанз а дийна я Франце. Адамашта дика дагадоагIа аьрдехьарча низашна цхьоагIо яь кхотадала шоай вIаштIехьлйинкача хинашка къахьегамхоша толамаш доккхагIа доахаш хинне. Ишта дар гIулакх 1934 шера, коммунисташтеи социалисташтеи юкъе гIулакхаш цхьоагIо йолаш чакхдахара хьакъехьа пункт оттаьча а хIаьта цул тIехьагIа лоархIаме социальни хIамаш карагIаьыша йола халкъа фронт вIашагIъеллача а хана. Ишта хилад шоллагIа дунен тIом латташ духьален болам болча хана. къамаи фронт вIашагIъеллан духьалей къамаи совета программа тIанйцаи хиннача хана. Ишта хинад кортамукъале йоаккхаш лаьттача хаиеи тIом чакхбаьннача хьалхарча шерашкеи, коммунисташ социалисташца цхьана правительствени коалицеи юкъединнача хана.

1969 шера президентски хоржамашка аьттув ца боалаш ше йисачул тIехьагIа аьттехьарчарцара даькъаза блок йита а йита, ФКП-еца цхьана правительствени программа тIаэцарга ше кхоачаь болча аьттехьарча низашцарча цхьоагIон наькъа тIа отта аьрхIар социалистически парте.

Социализмага бола някъ Францена хьалхашка хьабеллар духьа цу программа тIа отталаьд мехка политически, экономически, социальни вахаре кIоарга хувцамаш кела. Национализаци е лерхI экономика керттерча доакъошта — ерригача банковски финансовни сектора, промышленноста горнорудни, химически, авиационни космически, металлургически, электрони доакъой цхьайолча предприятешта. Национализаци яро йиш хулийтаргья хIана ерригача французски экономикац доаллеча йоккхийча монополей довл дийка юдадаккха.

Налогашта дола корпорацей аьттонаш дIадахаро, спекулянцеца капитал юстара ахарцеи эффективно къовсам лоаттабаро, тIема гIулакхашка дIаухийтар кIезигдаро Iалашдо деза социальни эргалолой мерри программа чакхьякхара хилаиза даргдоаца ахча. Программа тIа ишта оттадаьд болх булургболаш мел болча наха болх хулийтилга, балха кIира лоацделга, бахача наьха вахара боарам лакхбелга дешари мелишиски гIулакхаши мах боацаш хулийтилга. Демократизаци яр духьа дIадаха лерхI «цхьаннега Iаьдал» долча режимах юхедиса, аьрдехьарча партейи демократически организацейи боккъонаш Iотт Iаеш дола законаш.

Халданза шин тийша болх лелабеш реакци йолча хьалашка хулаш да Франце Малхбузен Европа кхыча мехкашкеи аьрдехьарча низаша чакхдоахача гIулакхай цхьоагIо чIоагIъелга. Бокъонца аьттохьа лестар хилар социалистически парте вякалаш юкъе ца бахийтачен цу цхьан хенна компарте хьакъехьа кхьха санна моастагIал дола позицеш лийцачен Андреотте правительство Итале вIашагIйоллорах.

С. ЛОСЕВ,
(ТАСС).

ПЛОВДИВЕРА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЯРМАРКА

ХьалхадIаяхача къахьачча доккха хана вигавчанаша металлах хIамаш еш йола станокаш йохкар лерригача дунента, ишта Балкаяшка а. ХIанз социалистически Болгаре шин станокаш йохк ингалски фирмашка.

ХIара шера сентябрь бутт баьнел тIехбаьнча Балкански ахгIейрен тIа тайп-тайпарча мехкий хIама лелалуш бола нах вIашагIкхет. ХIанз Пловдиверча Дунен халкъашта юкъера ярмарке шин юбилей езаю. Из йолаенна дезткъе итт шу дивал, хIаьта ухх тIехххьарча ткъаь шера берригача мехка экономика целдоашихаш йола трансформаци догахеча кIезига хан.

Пловдивски ярмарка хьаьвий еннна тIа цхьан саго деша дог доагIа йоазув даьд: «Со Болгаре водар огорбдаши вахчеи кули гургда мотташ. хIаьта сена ейра электроникеи яна бола промышленности. Болгари, дIакъяла хийла хьо!»

Йоазув даьд дIадахача шера. Укх сезонагIа Пловдивна хьаьшашта гургда социалистически интеграце хьалашка дегIайоагIача Болгаре халкъа боалама автоматизаци механизаци ярах хьадда хьахинар. СЭВ членаш долча мехкий комплексни программа НРБ экономика дегIаахара хоалам беш йола фактор а хинна хIоттташ латт. Пловдиверча ярмарка бакъду из болгарски промышленноста экспонатий ассортиментац. Цу тайпара йола техническа эффект хьахилийтара производства боарам ишта хила беза хайча кхоачам ба.

Болгарски электроникас Пловдиве укх шера хьаьдьхкх СССР. ГДР. Болгаре юкъерча низо хьаьвча ЕС-1020 яхача электронно-вычислительни машиний системий эгара кердагIдараш. Уж выставкай экспонаташ я йолаш. серайни арахецача товара образец. Укхаза хьахьокхий к компьютерашта яна дагахоабаш йола устройствани а. Стенле я автомобиль «Жигули». Капоташ хьалъайхча шоана бIаргагургья цIе басар хьекха цхьайтта тайпа изделеш. Болгарски конвейерашкара Волга тIарча автозаволе уз уж.

Советски Союзо хьалхара моттиг доац Болгаре арахьарча торговлена юкъе. Вай мехкашта юкъе товарообмен 1955 шера дена 9-зза нел тIех лакхъеннай. Советски поставкаша чудоац Болгарена эшача ерригача электроэнерге 90 процент, чона 100 процент, целлюлоза 77 процент.

— СССР тIехъа тIайоагIача хана а, — аьлар журналисташка НРБ СССР-ерча торгпреда В. Кадринова, — эгара дукхагIа Болгаре мехкдаьтта, газ, самолеташ, оптически прибораш, кхидола товараш лоттадеш хургья.

Шин аргIана СССР Болгарега эзарга 68 процент экспортни электрокараш, 98 процент телефонни аппараташ, 100 процент таргтта компрессораш. Доккхийча стабильни заказаша Болгарена хьахулийт экономика керттерча доакъашка массови серийни производство дегIайоалаяра яна дика хьалаш.

Ишта да шин мехка товарообмена юкъара сурт.

Бакъда, Болгарен СЭВ членаш долча мехкий вIаши лоаттачча поставкашка тIа-тIа доккхагIа удельни дозал дIалоац специализировании кооперировании продукце. Из я социалистически мехкаша вIаши лоаттадеча экономически бувзамий дикагIйоал керда форма. Цо новкъостал ду къамаи экономика чIоагIа дегIайоагIаче хана.

Ширача Пловдиве ярмарка болх беш йолча хана торговаш меттел, Iилмаьой а вIоагIIхетарба. Болгаре Iилма, технически прогресса, лакхерча образоване комитето, НРБ Iилма-технически обществий союзо Iилма-технически конференцеш ергья, дукхача межий специалисташа дакъа а лоацаш. Ишта ба дунен халкъашта юкъерча хIама лелалуча нака дика белгалбаьккха болгарски дунен халкъашта юкъерча традиционни торгий хинна шоллагIа дика хувцам.

Пловдиверча ярмаркана юкъе шоаш дакъа лоацаргхилар хьахайтад 35 паччахьалкхено. Царна юкъе ба дегIабена 17 капиталистически мохк а.

Б. КОЗЛОВ,
(АПН).

Польша территоре тIа билла дьныва ПНР-ен ГДР-ен предприятешта доагори бедали йиш доаа «Дружба» яхача мехкадьтта провода шоллагIа га. Цу гIирсах СЭВ-а членаш долча мехкашка некарашха цхьана леладу гIулакхаш паблана хилар къаьстта дика хьаьжьекхаш дола масал лоархI Польше. Социалисташа белгал. доаккх, советски мехкадьтта па доагIаш йина тахха польски мехкадьтта хинн дегIаца йиш ва хилар.

СУРТА ТIА: мехкадьтта провод. ЦАФ—ТАСС сурт.

ОБЩЕСТВЕННИ ПОРЯДОК ЛОРАЕШ

НАЬКЪА ВАЬННАР ЗУЛАМЕХ ВОАККХ

Шуй болх дика кхочашберагIа дукхача водителашта вовзаш ва Сунжевски райони автоинспектор Базгиев Iалихан.

Цуй посте гIолла атта тIехьлаш лерттIа тоеиза йола машина.

Соца къамаьл деш латташе а зийра ко чехи тIехъеккхаш латта «Волга».

Кулг тесса аййир автоинспекторо шин бе йоалла къоарза гIажиг. Шок а теха сецар такси. чуагIа вир пассажир раьзо вац. ХIаьта Iалихана шин болх бу царга ла а ца дувгIаш. Документашка а, машинага а хьежа аьлар. ДIадаха аьина шин документаш дIаэца кулг хьакхоададир шофера.

— Сих ма ле, — аьлар Iалихана. — Хьа пассажираш Грозне Iобига машина соцдергья вай, карда расчет е Iа.

— Яр фуд, фу бала ба Iа баьлар, — аьина чугIертар таксист.

Iалихан сабаре вар. Шийца яр кхы хьакхашта варгвоацилга а хайна тIехьашка аьлар вож. Пассажираш, някъ дакъал а бийца, кхыча машинашта тIаховшабир Iалихана. ТIаккха ше такси лалда а хайна водитель больнице Iовигар. Экспертизо хьахьекхар Сунжевски автотранспортни предприятера таксист Сидоренко дукха веха хвоаварга. Хьадж хьакхетаргйоацаш кхьа хIана йиаь хиннар кхьоахача «берзо». Бакъда, Iалихан Iехаве атта дац. Виъ саг зулама кIалхарваьккхар укхо, аьнна дагадехар соне са-сайца. Ше дIа-хьа агар, сов дош даьар хкераш, озавеина, Iалихана хьалхашка латтар Сидоренко.

Законо хкача тайпара из бекхтоахаме озаргволаш кхьетош дIачуделар инспекторо.

Цу тайпара малар мена воа аттех водитель сошавьа Iалишана укх тIехьарча хана.

Физиологашта тешшаме гучадаьннад: Водителах цхьа литр цIийна юкъе 0,6 грамм алкоголь хилча шозза дукхагIа айлу аварн хилара торо, хIаьта 1,5 грамм хуле — 25-зза айлу из.

Ишта кхераме ва машина лелаеш вола мена саг. Дукха ха йоацаш арадаьннача РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Указа пхелагIа пункт лаьрхIа малар мелача водителашта де доагIар белгалдеш я.

Цудухьа цу тайпара болча водителашцара Iалихана къамаьл къаьстта хул.

ЦIаккха яьса йоасаи цун пост. Цхьа гIулакх а нийсденна ше дIахьа ваха везаш хилча новкъостал ду дружинникаша, штате боацача автоинспектораша.

Дукхача сийлен грамоташца, премешца белгалбаьккха ба къонача автоинспектора Базгиева Iалихана болх.

М. ЗАНГИЕВ.

СУРТА ТIА: автоинспектор I. Базгиев водителага автомашина моторо болх йе бера баьлам дIагойташ ва.

Автора сурт.

МАССАЗА А ХЬАЛХАРЧАРЦА

БархI шу даьннад милице лейтенант Карачай Стамбулович Стамбулов Шелковской района милице болх беш вола. ХьалхагIа Ножай-Юрта районе хьехархо волаш болх баьб цо. Наьна мотт хьехаш а физкультура урокаш телаш а хиннав 1964 шера ноябре кхайка парте райкоме тIа а вийха коммунист хиларх тарра чура гIулакхий организаца болх бе беза Iа, аьлар цуга.

— Цу хьакъехьа цIаккха а уйла йьцар аз, — йоах вож. Стамбулове, — органашка гIулакх делга сайга дулургдолаш гIулакх дац аьнна хийтар сона. Къаьстта шин тайпара лостам болаш а са балхаца дувзадена хIама доацаш я ба цигара болх. Цхьабакъда, райкоме сога аьлар, цу гIулакха чIоагIа гIалат вуйл хьо, милице а ишта шин тайпара оагIонаш я кхетам балара деькъе, школерчул новлханегIа еце кхы аттагIа йоацаш. ХIана цувах со тийшав. «Урокаш тела евзаш хул бераiшта меттел, къонахашта» а. ГIулакхаш а школерчул лукхагIа да. ХIаьта а дIахо дуьйцу Карачай Стамбуловича, — сай болх дукхабезабеннаб соне, цхьабакъда, вай аьлча а ца аьлча а воспитатела опыт кIезиго хила тарло са. Цу гIулакха, бакъдар аьлча, аз цхьадола дика хIамаш да м даьд: педагогически институт йистеяьккхай аз, по сона новкъостал дергда сага дог кIоаргагIа кхетаде.

Кхераме задани кхочашъе велаш укзара хетий яхаш ма хеттай Iа сога!? Бакъдар аьлча, укзара хеташ ханаш а йоагIа. Чу са я доаллаш саг ма вий со а, хIаьта саг кхералуш моттигаш нийс ма лой. Цхьабакъда, сай са бахьян долаш хинна Iац со из укзара хетар. Зуламхо хьа ца а лоацаш аз витача мел дукха зуламаш де тарлу цо наха, аьнна, хеталу сона. Цкъа даь Iергвац из зулам.

Дукхазэ а хиннав милице лейтенант Стамбулов зуламхой лувцача дакъа лоацаш, дукхазза а «хьагучаьхьай» цо зуламхой уйлаш. Цхьа ха яр райцентре дIаоттаьча велосипеди мопеди ца юташ — лечкъаеш. Малав удаер, мича кхухь цар уж лечкъаьчул тIехьагIа? Цу хаттаро сатем лецар е дийнахь а е бус а. Дукха уйлаш е йийзар боръо йоацар лелавер малав хьогI яхаш. цхьабакъда, моллагIа дегабуаш духтIа ца воалаш бусар йIаьххача хана. ЛаьрхIа зе тIехьаваьлча а кхы хIама хилацар. ТIаккха цIаькха уйла дег чу еccар: укхазара болий теш уж къуй? Велосипед лочкъаь эгара хьалха хоам ма хиллинге а дерриге наькъаш, къаьстта Гребенской тIий, дIакъовла лаьрхIар.

Из геттара ниьса хиннадар. Лоаллаха ядача Дагестански АССР юрташкара хьа а леха хьаьхар районе бахача нахьа хинна 25 мопеди велосипеди. Из зулам гучадоккхача къаьстта дохкха хIама карагIдаьлар вож. Стамбуловна. Кхера ца луш водар Карачай Стамбулов герз долаш болча зуламхой леррагIа. Говраш лечкъеш а хиннаб зуламхой. БIарча де даьккхар эрза юкъе доа вIашка деш, сарраьхьа мара кхачазар нопкъостал. Го а бь хьалийцар бандиташ. Тайп-тайпара дешаш къестаде дезаш хул участкови инспектор: доккхий къовлаш а дезала юкъера кагий хилархетараш а. ХIаьта цу массанахьа а вIаккха а юха ца воалаш советски законаш лоралеш хьал веза ва.

Шин ерригa зневени опыта шин балха дIател Стамбулова. Цудухьа лоархI из районе дикагIболча участкови инспекторех ва.

Дег тIера лоаца балхаца лел шин, Стамбуловна: балха тIа аттув а болба хьа, могаш-маьрша а хилва хьо.

А. САЛОВ,
Шелковской района чура гIулакхий отдела начальника заместитель, милице вовккагIвола лейтенант.

Автор—книжкаш дешараш болча

Вай мехка дахаш долча дукхача хьамашта довзаш а кезадена а книжка ла цIи хеза волча гIалгIай писателя Базоркин Идриса яздаь «БIаьмерский боадонгара» яха роман. ЦIаькха а боеш цунцара наьха безам. Цох лаьмна дешара конференцеш чакхйоах, беседаш ю.

Укх деношка Наьсаре а хилар цу романах йола дешарий конференци. Конференци дIайолайлале ва шийга даьча хаттарашта жоп а луш ВЛКСМ Наьсарен райкома секретара Зурабов Мусас аьлар: «Роман наха чIоагIа хьаьнт долаш дезаш хиларна е конференци тхоейшта чакхъяккха тхона дагадеха тоьала ха яр. Дукхача наьха бIаьно хилар конференце дакъа лаца, кюашта дукхадезалеиначa книжках лаьца дуьца. Цудухьа № 1 йолча городской библиотека боахлоша, «Электроинструмент» завода профсоюзни организаце, райони комсомоло вIаштIехьадаьккхар е гIулакх».

...ТIаьх аьнна хьалйоалар Ахрие Гlапура цIерагIча «Электроинструмент» завода клуб. Уж ба района кулгалхой, юртбоахама къахьегамхой, интеллигенци, дешархой, кхыча городашка дешаш бола каникулех цIабаьхни студенташ.

Сайре хьа а йийла Базоркин раМОНО заведующе Мальсагов Идриса вахара някъ бувцаш, цун творчествах лаьца къамаьл дир ВЛКСМ райкома секретара из, Зурабова.

Цул тIехьагIа хьамана-хьамана бувцаш трибуна тIа а буваш книжках лаьца дийцар дукхахьар. Масала, № 14 йолча профессионально-технически училища директора Дзаитов Бесика, цун заместитель волча Тимурзиев Бациера, Наьсарен районо заведующе Мальсагов Юсапа, СурхотIарча юкъерча школа хьехархочо Аушев Мусас, Наьсарен ДСУ инженера Дзейтова Лидас, дукхача кхычар а.

Гулбенарий терро тIаозаш хир Дунен хьалхарча тIом тIа даькъа лоацаш «Лицк дивизе» гIалгIай полкана хиннача воккхаза саго Хаутиева дакъ къамаьл. Цо дийцар цу тIемах лаьца Базоркина шин романа тIа мел сех лоархIаш болаш да.

Цул тIехьагIа шийга даьча дукхача хаттарашта жоп а луш къамаьл дир конференце лаьца лаьмача книжка автора.

ЧIоагIа саькердаш массанена хова хетаж чакхъьяр цо сайре.

Цу сарахьа «Электроинструмент» завода цехашка хьаьнаш а цигарча болхлошца къамаьл дешак хилар Базоркина Идрис.

А. АЗИЕВ.

ДИКА ВIАШТIЕХЬДАЬККХАД САЛОIАЛГА

Дика салоI Грознерча профтехучилищай дешархоша укх шера Ведана районе хьайийлача «Здоровье» яхача легаре.

Сакъердаме экскурсеш е моттигаш, спортивни майдаш, кхидараш да лагере салоIачарна.

ЧIоагIа раза болеш цIаьбахар нхьоллагIча сиенагIа укхаза хинараш.

Селхан лагере шоллагIча сменагIа салоIа бехар № 1 йолча профтехучилища дешархой.

20 августе кхачалаш хургба уж цига.

Б. ШАКРИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

«СОВЕТСКИ ЧАРОДЕЯШ»—КАНАДЕ

Канадерча искусство дукхавезараша шоай аххавара отпускаш тIехьаяьхай. Театрий кассашта хьалхашка Iурре дена очередаш уетт. Билеташ дехаш заявкаш ух телефонаца, телеграфаца, почте гIолла. Концертни залий директораша бегаш бу, хIаза хайнад шоашта Москверча профессега гIоллерча шоай вежарий велар ииоттад яхаш. СССР-ии Канадаиеи юкъе культурни кувцамаш дара программага хьежжа Доккхача театрен Центральни берий театрен балета гастролеш дIайолаеннай укхаза. ХIаьта Монреале дукха ха йоашнеи чакхьаьнай чIондаргаш лехарий Дунен халкъашта юкъера конкурс. Цига советски музыканташа призовой йиъ моттиг лаьцай. цу даькъе хьалхарен шоллагIен ярий а йолаш.

Советски искусства мастерена а выступлениш Канада культурна вахаре эгара лоархIаме гIара событи а хинна дIаэттад. Доккхача театро бутт боаккхарга Оттаве гастролаш телаш. Мехкарча дерригаш а хIама даш аьнна долча газеташа шоай репортераш бахийтаб столице. «Майя Плисецкая — дунен тIа дикагIйола балерина», — язду «Глоб энд мейл» яхача торонтски газето шин бIарча оагIув дIалаьцача рецензе тIа. «Доккхачун легендарни карусель», «Наха тIехьаьна боккха салоIем» — цу тайпарча къамаьлех хьалийза а вай балета хеташ канадски газетий рецензеш.

Советски театр доьзар берашта кхетам балара боккхача лоархIаме хургда ерригача моттигерча пресса цхьатарра дахча мукIаралагIа. Монреале гастролеш телаш да СССР Центральни берий театр 17 мехкара 350 делегат тIа я волаш укхаза дIайолаецадача (цул тIехьагIа США хургйола) берашен кагирхоштен лаьрхIача театрий «Ассисеж» яхача Дунен халкъашта юкъерча ассоциаце йишлагIча генеральни ассамблеца дувзадеча. Царна а хIаьта шитта эзараш болча монреальски школьникашта а Пушкина фаьлгех оттаь инсценировкаш гойтар москвичаша.

Гастролаш дIайолаялале цхьаболча обозревателаш кхераш бар кхыккхеча искусствана Iемаьча канадски къоначча зритело тха театр тIа ца эцар. Из мукъагIа кхера везаш хиннйдацар. Кхыметтел мотт кхы тайпа хиларо а новкъарле яцар. Кердачен къаьлбеседаамерикански континенте наггахьа довзаш доацачеи гIулакха — берий театра анализ ейи канадски газеташа белгалдоах театр СССР-е кхуиш йолаш тIехьеина кхетам балара чIоагIа пайдани метод а хинна дIаэтта хилар. «Вайцига геттара кIезига хьож цу гIулакхага, — язду «Монреаль стеро». Кхы дикагIа лаьтташ гIулакх США-и Великобританеи. Цхьаккха шеко а яц кагирхоштa лаьрхIа театральни вахар социалистически мехкашка дIахьетIен бераштIен хьаьрах. Цу гIулакха теорени практикани тачма дIахьалха даьннад уж. Социалистически мехкий педагогани кхетадаьд театра кIоарга, маIан. Правительствашe Iехьаьмате духха аьна хьалхагIа я хьежадаьд, хIана я хьежаду берий театрашка, цар цу болх беш ба дикагIбола профессиональни актераш, режиссераш, художникаш, писателаш. Москверча Центральни берий театр дунен тIа шин тайпара кхы цхьаьккха йоацаш йоккха организаци я.

Монреале хиннача дунен халкъашта юкъерча чIондаргаш лехарий конкурсе выступлени бир вай къоначча музыканташа. Эггара хьалхара моттиг яьккхар советски чIондарг лехкачо Московски консерваторе аспиранта Рубен Агароняна, шоллагIар — Безверхни Михаила.

«Эрский скрипка чародейни бозбуаннал даьд массанена а» аьнна керте гIолла дья йоазув а долаш йолча статья тIа «Монреаль стар» яхача газето язду, советски музыкантаiш, шеко йоацаш, шоай гонхалда конкурса совле шоашка йолаш бар. Вай берригача чIондаргаш лехкарех хIаравар шин тIехдика говзал йолаш ва яхаш язду газето, белгалдоаккх цар музыкальни культура лакха хилар.

Дукхача канадски газеташа белгалдоах Советски Союзано дIа-хьа культура гIулакхаш лелаларо, советски балеташа, театраша, музыканташа хьошал хиларо Канада культурни вахар дIаьхий деш хилар.

А. ЧЕКУОЛИС,
АПН соб. корр.

Оттава.
(Телефонаца).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней кIезиг-дукха моржаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалерча гIийло мух а хьекхаш ва хила а фегара температура республике гIолла 30—35, Грозне — 32—34 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. Кховнеи ломиеи кIезиг-дукха моржаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, къулбехьарче районашка да а къувкъаш, хьаьда лостам боаиаш гIаьххьача боарaме мух а хьекхаш хе хила а фегара температура буйсашка 14—19, деношка 28—33, къулбехьарча районашка 24—29 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанца.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51 364051 Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-30-11; бекитокхана секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурах, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахамц отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен—2-90-71.

«Грозненский рабочий» издательство типография. Революции проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны; редактора—3-44-90; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-90.71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05156. Заказ № 5436.